

ဝန်ရင်း

Read on the move

မောင်ထင်

မြန်မာ့ ဆယ့်နှစ်လအကြောင်း

အခန်း (၁)

လ ဟူသည်မှာ

မိုးပေါ်မှာကြယ်တစ်လုံး

တိမ်ဖုံးပါလို့ လမသာ၊

သာသောခါ သာပါလိမ့်

နတ်ဒေဝါ သူဖန်ဆင်း

ဖိုးရွှေလမင်း။

ဤကဲ့သို့ သားချောတေးကဗျာတွင် ဖွဲ့ဆိုသောလသည် ဆန်းစမှ ကွယ်သည်အထိ သာယာသောမိုးကောင်းကင်၌ ကျွန်ုပ်တို့မျက်စိဖြင့် မြင်နေ ကျ လမင်းကြီးဖြစ်၏။ တစ်နှစ်တာကာလကို ဆယ့်နှစ်ဖို့ပြု၍ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သောအခါ ယင်းတစ်ဖို့စီသောကာလကိုလည်း လဟူ၍ ပင် ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကာလအပိုင်းအခြားကိုပြသော လသည် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌဖြစ်သော မိုးပေါ်က လကို အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်သည်ဟု မှတ်သားရာသည်။

မြန်မာတို့၏ နက္ခတ်ပညာအရ လကို တနင်္လာဂြိုဟ်ဟုခေါ်သည်။ ဗေဒင်ကျမ်းတို့၌ စန်းဟုပြဆိုသည်။

ကောင်းကင်ကလကို ကဗျာဆန်ဆန် ငွေစန္ဒာ၊ ငွေသော်တာ စသည်ဖြင့်လည်း ခေါ်ဆိုကြ၏။ ကာလအပိုင်းအခြားကိုပြဆိုလိုသောအခါ လကို ပါဠိဘာသာ၌ ရှိသော မာသဟူသောဝေါဟာရနှင့်တွဲဖက်၍ အသုံးပြု ကြသည်။

ဤကဲ့သို့ မိုးပေါ်က လကို အစွဲပြု၍ ကာလကိုလည်း လဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ခေါ်ဆိုခြင်းကို ကမ္ဘာပေါ်၌ ထွန်းကားသော ဘာသာစကားအချို့၌ လည်း တွေ့ရသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ တစ်လ နှစ်လ ရေတွက်ရသောလ(မာသ)ကို သညအ ဟုခေါ်သည်။ ယင်း ဝေါဟာရသည်

မိုးပေါ်က လဖြစ်သော ၁သသည မှဆင်းသက်လာသည်။ ဥရောပ ဘာသာ စကားတို့တွင် လ နှင့်ဆိုင်သောဝေါဟာရသည် လက်တင်ဘာသာ စကား ၁ နည်းမျှ မှဆင်းသက်သည်။ ယင်းဝေါဟာရကို ဘာသာဗေဒ သဘောပုံစံ ပြောင်း၍ ကာလအပိုင်းအခြားပြဆိုသော လ အဖြစ်ဖြင့်လည်း သုံးစွဲသည်။

တစ်နှစ်တာကာလကို တစ်ဆယ့်နှစ်ပိုင်း ပိုင်းခြားသည်ဟုဆိုသော် လည်း အညီအမျှပြု၍ တစ်သမတ်တည်း ပိုင်းခြားနိုင်သည်မဟုတ်ချေ။ လ သွားလမ်းကိုကြည့်၍ လည်းကောင်း၊ ကြယ်သွားလမ်းကိုကြည့်၍ လည်း ကောင်း၊ နေသွားလမ်းကိုကြည့်၍ လည်းကောင်း တစ်လတာကာလကို သူ့ စနစ်နှင့်သူ ပိုင်းခြားသည်။ စနစ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုမတူကြချေ။

လက ကမ္ဘာကို လှည့်ပတ်သည့်အခါ ယင်းကို ကမ္ဘာမြေပြင်မှ ကြည့်ပြီးလျှင် လဆန်းတစ်ရက်မှ နောက်လဆန်းမီ လကွယ်နေ့အထိ ရောက်အောင် ရက်ပေါင်း ၂၉ ရက်၊ ၁၂ နာရီ၊ ၄၄ မိနစ်၊ ၂ ဒသမ ၈ စက္ကန့် ကြာသည်။ ဤကဲ့သို့တစ်ပတ်ပြည့်အောင်သွားသော လ၏ လမ်း ကြောင်းကိုစွဲ၍ ယင်းတစ်လကို စန္ဒရမာသဟု ခေါ်သည်။

အလွန်ဝေးသော အခြားကြယ်တစ်ခုမှကြည့်လျှင် လသည် ကမ္ဘာ ကို တစ်ပတ်ပတ်ရန် ရက်ပေါင်း ၂၇ ရက်၊ ၇ နာရီ၊ ၄၃ မိနစ်၊ ၁၁ ဒသမ ၅ စက္ကန့်ကြာသည်။ ဤကား ကြယ်ကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်သော လ ပေတည်း။ ယင်းကို နက္ခတ်လဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ကမ္ဘာသည် နေကို တစ်ပတ်ပြည့်အောင်ပတ်သောကာလသည် တစ်နှစ်ဖြစ်၏ ။ ယင်းကာလသည် ၃၆၅ ရက်၊ ၆ နာရီ၊ ၁၂ မိနစ်၊ ၃၇ စက္ကန့်ကြာသည်။ အကြမ်းအားဖြင့်ပြောဆိုကြသောအခါ ကမ္ဘာသည် နေကို ၃၆၅ ရက်လျှင်တစ်ပတ်ပတ်သည်ဟုဆိုရ၏ ။ ယင်း တစ်နှစ်တာ ကာလ ကို တစ်ဆယ့်နှစ်ပိုင်း ပိုင်းသောအခါ တစ်လလျှင်ရက်ပေါင်း ၃၀၊ ၁၀ နာရီ၊ ၂၉ မိနစ်၊ ၄ စက္ကန့်ရှိသည်။ ယင်းလကို သူရိယမာသဟု ခေါ်သည်။

ဤကား နေ၊ လ၊ နက္ခတ်တာရာအသွားအလာကိုစွဲ၍ လ၏
ကာလအခွန်ကို တွက်ချက်ကြည့်ခြင်းဖြစ်၏။ ယေဘုယျအားဖြင့် နေသွား လမ်းနှင့်
ရက်၊ လ၊ နှစ်တို့ကိုတွက်ချက်ခြင်းသည် အမှန်နှင့်နီးစပ်၏။ ထို့ကြောင့်
လူမျိုးအသီးသီး နိုင်ငံအသီးသီးတို့သည် မိမိတို့နှင့်ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ခုနှစ်၊ လ၊
ရက်စသည်တို့ကို နေသွားလမ်းနှင့်ညှိ၍ တွက်ချက်ပြီးလျှင် ပြက္ခဒိန်ဖွဲ့ကြသည်။
ထိုထိုသောပြက္ခဒိန်တို့၌ ဖော်ပြသော လတို့သည် နိုင်ငံ အသီးသီး
ဆိုင်ရာဆိုင်ရာလူတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအရ ဆောင်ရွက်အပ်သော လူ့ကိစ္စတို့အလို့ငှာ
အများက ခေါ်ဝေါ်သတ်မှတ်သောကာလနှင့်ဆိုင်သည် ဖြစ် သောကြောင့် ဝေါဟာရ
လ ဟုခေါ်လေသည်။

*

အခန်း (၂) ကမ္ဘာသုံးပြက္ခဒိန်

နိုင်ငံအမျိုးမျိုးတို့သည် မိမိတို့ရိုးရာအတိုင်း နေ့၊ ရက်၊ လ၊ နှစ် အမျိုးမျိုးကို သတ်မှတ်ကြသည်ဖြစ်ရာ၊ သူတစ်မျိုး ငါတစ်ဖုံချည်း ဖြစ်၍ ပြက္ခဒိန် အမျိုးမျိုး ရှိ၏။ သို့ရာတွင် တူညီသော အချက်တစ်ချက် ရှိသည်။ ယင်းကား ခုနစ် ရက်လျှင် တစ်ပတ်၊ နှစ်ပတ်လျှင် တစ်ပက္ခ၊ နှစ်ပက္ခလျှင် တစ်လ ဟူသော အချက်ဖြစ်၏။ သာမန်အားဖြင့် တစ်လလျှင် လေးပတ် ရှိသည်ဖြစ်ရာ တစ်နှစ်လျှင် ရက်သတ္တပတ်ပေါင်း ၄၈ ရ၏။ သို့သော် နှစ်ကိုတွက်ချက်ရာ၌ နေသွားနေလာကိုမှီ၍ တွက်ချက်သည်ဖြစ်ရာ တစ်လပြီး တစ်လ လိုနေ သောရက်တို့ကို သင့်ရာသင့်ရာဖြည့်စွက်ရလေရာ တစ်နှစ်လျှင် ရက်သတ္တ ၅၂ ပတ်ရှိသည်ဟုမှတ်ယူရသည်။ ဤ၌ လည်း ဤနည်း အရ တွက်ကြည့် လျှင် တစ်နှစ်၌ ရက်ပေါင်း ၃၆၄ ရက်သာ ရမည်။ တစ်နှစ်ပြည့်ဖို့ ၁၇ ရက်လိုနေသည်။ ဤလိုသောရက်ကိုငင်၍ ဖြည့်ယူစမြဲတည်း။ ငင်သည် ဆိုသည်မှာ လိုရာသို့ရောက်အောင်ညှိယူခြင်းဖြစ်၏။ ဤအချက်သည် ဆို လတ္တံ့သော စကားရပ်တို့တွင် သူ့နေရာနှင့်သူ ထင်ရှားပေါ်လာပါလိမ့်မည်။ ကမ္ဘာ့ ပြက္ခဒိန်အကြောင်းကိုပြောရာ၌ ဤအခြေခံမှစ၍ ပြောရမည်ဖြစ်ခြင်း ကြောင့် စကားဦးသန်း၍ ဆိုလိုက်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်အရ နေ့တို့ကို သတ်မှတ်စီစဉ်ရာ၌ မြန်မာနေ့များ အခေါ်အဝေါ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ကမ္ဘာသုံးနေ့များ အကြောင်းကို စကားချပ်အနေဖြင့် ဖော်ပြလိုပါသည်။

ကမ္ဘာသုံး နေ့များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဆန်းဒေး၊ မန်းဒေး အစရှိသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုသည်။ ဂျာမန်ဘာသာစကား၌ ယင်းအသံထွက်များ နှင့်ဆင်တူရိုးမှားပင် ဆွန်တက(sontag)၊ မွန်တက(montag) ဟူ၍ ခေါ်သည်။

ပြင်သစ်ဘာသာ၌ လည်း အလားတူကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် မှာ နေ နေ၊ လ
နေ့ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အောက်ပါဇယားကိုကြည့်ပါ။

အင်္ဂလိပ်နေ့	အမည်	အဓိပ္ပာယ်
Sunday	ဆန်းဒေး	နေနတ်သားကို အဖွဲ့ပြု၍ ခေါ်သော တနင်္ဂနွေနေ့။
Monday	မန်းဒေး	လနတ်သမီးကိုအဖွဲ့ပြု၍ ခေါ်သော တနင်္လာနေ့။
Tuesday	ကျူးစဒေး	စစ်ကိုအစိုးရသော ဂျူပီတာ (Jupiter) နတ်မင်းကိုအဖွဲ့ပြု ၍ ခေါ်သော အင်္ဂါနေ့။ ဂရိတို့က ဇူးနတ်မင်းကြီး(Zeus) ဟုခေါ်၍ ယင်းအမည်၏ပုဒ်ရင်း မှ၌ တ ဖြစ်သည်။
Wednesday	ဝင်းနဒေး	လေမုန်တိုင်းကိုအစိုးရသော ဝိုဒင် (Woden) နတ်မင်းကို အဖွဲ့ပြု၍ခေါ်သော ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။
Thursday	သားစဒေး	ဝိုဒင်၏သားဖြစ်သော သောရ် (Thor) အမည်ရှိ မိုးကြိုးနတ် ကို အဖွဲ့ပြု၍ခေါ်သော ကြာသ ပတေးနေ့။
Friday	ဖရိုက်ဒေး	ဝိုဒင်နတ်၏ မိဖုရား ဖရစ်ဂါ (Frigga) နတ်သမီးကို အဖွဲ့ပြု ၍ခေါ်သော သောကြာနေ့။
Saturday	ဆက်တာဒေး	မြို့စုကိုအစိုးရသော ဆက်တာန် (Saturn) နတ်မင်းကို အဖွဲ့ပြု၍ ခေါ်သော စနေနေ့။

ခရစ်တော်မပေါ်မီ နှစ်များစွာက အီဂျစ်ဒေသနိုင်ငံတို့တွင် တစ်လ ကို ရက်ပေါင်း ၃၀ ထား၍ တစ်ဆယ့်နှစ်လကို တစ်နှစ်ဟုသတ်မှတ်သော ပြက္ခဒိန်ကို ပြဋ္ဌာန်း၏။ ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်အရ တစ်နှစ်မှာရက်ပေါင်း ၃၆၀ ရှိ ၏။ နေ၏ အသွားအလာကိုမှီ၍ တွက်ချက်လျှင် ရက်ပေါင်း ၃၆၅ ရက် ရှိရ ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်စဉ်လိုသောငါးရက်ကိုဖြည့်ရ၏။ သို့နှင့်လည်း မပြည့်သေးသောကြောင့် လေးနှစ်တစ်ကြိမ်ကျ ခြောက်ရက်ကို အပိုဆောင်း ပေးရပြန်သည်။ ထိုရက်ပိုငါးရက်နှင့်ခြောက်ရက်တို့ကို ပွဲတော်နေ့ဟု သတ်မှတ်သည်။ သို့သော် နှစ်ပေါင်းများစွာ လွန်လေသော် ရက်ပိုများကို မေ့လျော့ ခဲ့ကြသောကြောင့် ရာသီဥတုနှင့်ရက် လတို့ယွင်းကုန်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မိုးတွင်းဟုမှတ်သားရသောရာသီ၌ ပူလောင်သွေ့ခြောက်၍ နွေဟု မှတ်သား ရသောရာသီ၌ မိုးသည်းထန်စွာရွာသည်။

ထို့ကြောင့် ဥရောပယဉ်ကျေးမှုမြစ်ဖျားခံရာ ရောမဒေသရှိ ရောမ လူမျိုးတို့သည် ယင်းတို့အသုံးပြုရန် ပြက္ခဒိန်ကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ တီထွင်သည်။ ယင်းတီထွင်ချက်အရ တစ်နှစ်လျှင် ၁၀ လ၊ တစ်လလျှင် ၃၁ ရက်သော် လည်းကောင်း၊ ၂၉ ရက်သော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်သည်။ ထို့ကြောင့်

မတ်လဟုခေါ်သော ပထမလတွင် ၃၁ ရက်၊

ဧပြီလဟုခေါ်သော ဒုတိယလတွင် ၂၉ ရက်၊

မေဟုခေါ်သော တတိယလတွင် ၃၁ ရက်၊

ဇွန်ဟု ခေါ်သောစတုတ္ထလတွင် ၂၉ ရက်၊

ကွင်တီးလစ်(Quintilis) ဟု ခေါ် သော ပဉ္စမလတွင် ၃၁ ရက်၊

ဆက္ကဆတီလစ်(Sextilis)ဟုခေါ်သော ဆဋ္ဌမလတွင် ၂၉ ရက်၊

စက်တင်ဘာဟု ခေါ်သော သတ္တမလတွင် ၂၉ ရက်၊

အောက်တိုဘာဟု ခေါ်သော အဋ္ဌမလတွင် ၃၁ ရက်၊

နိုဝင်ဘာဟု ခေါ်သော နဝမလတွင် ၂၉ ရက်၊

ဒီဇင်ဘာဟု ခေါ်သော ဒသမလတွင် ၂၉ ရက်၊

အားလုံးပေါင်း ၂၉၈ ရက်ရှိသည်။

ထိုခေတ်က တစ်နှစ်ကို ၃၅၅ ရက်ဟုသတ်မှတ်သည့်အတွက် ရက်ပိုလပိုတို့ကို အလျဉ်းသင့်သလို ဖြည့်ပေးရသည်။ သို့နှင့်လည်း နှစ်ပေါင်းများစွာကြာသော် ရက်၊ လ၊ နှစ်တို့မှာ ရာသီဥတုနှင့်မကိုက်ညီချေ။ ထို့ကြောင့် ယခုခေတ် ဇန်နဝါရီနှင့် ဖေဖော်ဝါရီဟုခေါ်သော လ နှစ်လကိုထပ်ဖြည့်၍ လေးနှစ်တစ်ကြိမ်ပြုပြင်သော ပြက္ခဒိန်ကိုပြဋ္ဌာန်းသည်။ ထိုအခါ တစ်နှစ်လျှင် တစ်ဆယ့်နှစ်လဖြစ်လာသည်။ ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ပထမလေးလ၌ တစ်လ လျှင် ၃၁ ရက် ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နောက်ခုနှစ်လ၌ တစ်လလျှင် ၂၉ ရက် ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကျန်တစ်လ(ဖေဖော်ဝါရီ)၌ ၂၃ ရက် ဖြစ်စေ၊ ၂၄ ရက် ဖြစ်စေ၊ ၂၇ ရက်ဖြစ်စေ၊ ၂၈ ရက်ဖြစ်စေ ဟူ၍ လည်း ကောင်း နေအသွား အလာကိုတွက်ချက်၍ အမျိုးမျိုးသတ်မှတ်သည်။ သို့ပါ သော်လည်းလေးနှစ်တစ်ကြိမ်တွက်လိုက်သောအခါလေးရက်ပိုနေပြန်သည်။

ထို့ကြောင့် ဘီစီ ၄၅ ခုနှစ်တွင် ရောမဧကရာဇ်ဘုရင် ဂျူးလိယပ် ဆီဇာသည် အီဂျစ်နက္ခတ်ပညာရှင် ဆိုဆီဂျင်နီး (Sosigenes) အကြံပေး ချက်အရ ဂျူးလိယန်ပြက္ခဒိန်ကို တီထွင်ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဤ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ နှစ်ကို ဇန်နဝါရီနှင့်စ၍ မူလကမှည့်ခေါ်ခဲ့သော ဆဋ္ဌမ (ဇွန်) လနှင့် သတ္တမ (စက်တင်ဘာ)လအကြားတွင် ဂျူးလိယပ်ဆီဇာကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဇူလိုင်လဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဩဂပ်စတပ်ဆီဇာကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ဩဂုတ်လဟူ၍ လည်းကောင်း ယင်းနှစ်လတို့ကို ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းသည်။ ထိုသည်မှအစပြု၍ ယနေ့ကျွန်ုပ်တို့သိရှိနေကြပြီဖြစ်သော လ၏ အမည်

တစ်ဆယ့်နှစ်မျိုးကိုရသည်။ ဤစနစ်အရ ပြက္ခဒိန်ပြန်လည်ပြုပြင်သော နှစ်ဦးမှအစပြု၍ ပထမ ၃ နှစ်၌ တစ်နှစ်လျှင် ၃၆၅ ရက်ဟုရေတွက်၍ စတုတ္ထနှစ်၌ ၃၆၆ ရက်ဟုရေတွက်သည်။ ဤစနစ်ကိုလက်ခံလာရာ ခရစ် တော်ပေါ်သောအခါ၌ အေဒီဟု အတိုကောက်ခေါ်နေကြသော ခရစ်နှစ်ကို ပင်လျှင် ဂျူလီယန်ပြက္ခဒိန်အတိုင်းတွက်ချက်၍ လက်ခံလာကြသည်။ သို့ရာ တွင် ပြက္ခဒိန်ဖွဲ့ရာ၌ တစ်နှစ်လျှင် ၁၁ မိနစ်လွဲမှားနေသည်။ ဤသို့လွဲမှား ကြောင်းသိရသော နှစ်မှစ၍ ပြန်လည်တွက်ချက်ကြည့်ရာ နှစ်ပေါင်း ၁၆၀၀ မျှကြာသော ကာလအတွင်းဝယ် ဂျူလီယန်ပြက္ခဒိန်သည် ဆယ်ရက်မျှ မှား ယွင်းနေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် ခရစ် ၁၅၈၂ ခုနှစ်တွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး တစ်ဆယ့် သုံးဦးမြောက် ဂရီဂိုရီ (Gregory XIII) သည် ပြက္ခဒိန်ပြန်လည်ပြုပြင်ရေး ကိုဆောင်ရွက်၍ လေးနှစ်လျှင်တစ်ကြိမ်ကျ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တစ်ရက် ပိုဆောင်းပေးသည်။ ယင်းလေးနှစ်တစ်ကြိမ်ကား ရောက်ဆဲနှစ်ကို ၄ နှင့် စား၍ ပြတ်သောနှစ်ကိုယူခြင်းဖြစ်၏။ ယနေ့ ကျွန်ုပ်တို့ သုံးစွဲနေသော ကမ္ဘာ့ ပြက္ခဒိန်ကို ရဟန်းမင်းကြီးအားအစွဲပြု၍ ဂရီဂိုရီယန် ပြက္ခဒိန်ဟုခေါ်သည်။ ထိုပြက္ခဒိန်အရ လတို့၏ အမည်နှင့် အစွဲပြုရာ အချက်အလက်စသည်နှင့် သတ်မှတ်သောရက်တို့ကိုအောက်တွင်ဖော်ပြပါသည်။

အင်္ဂလိပ်လ	သတ်မှတ်ထားသော	အဓိပ္ပာယ်
အမည်	ရက်ပေါင်း	
January	ပထမလ၊	မျက်နှာနှစ်ဖက်ရှိသော ကောင်းကင်
ဇန်နဝါရီလ	ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်	ဘုံ၏ တံခါးဝကိုစောင့်သည့် ဂျေန် (Janus) နတ်ကိုအစွဲပြု၍ခေါ်သည်။
February	ဒုတိယလ၊	ဤလ၏ အမည်သည်
ဖေဖော်ဝါရီလ	ရက်ပေါင်း ၂၈ ရက် ရက်ငင်သောနှစ်တွင် ၂၉ ရက်	သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
March	တတိယလ၊	မာခ် (Mars) အမည်ရှိ ဇစ်ကို
မတ်လ	ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်	အစိုးရသော ရောမနတ်ကို အစွဲ ပြု၍ ခေါ်သည်။ ဂျူလိယန်ပြက္ခဒိန် မပြဋ္ဌာန်းရသေးမီက မတ်လသည် နှစ်အစ ပထမလဖြစ်သည်။
April	စတုတ္ထလ၊	ယိုလဟွင် လူပျို အရူးအမူးချော်ဖြူး
ဧပြီလ	ရက်ပေါင်း ၃၀ ရက်	ကြသည့် April Fools' Day ကို အစွဲပြု၍ ဧပြီဟုခေါ်သည်။
May	ပဉ္စမလ၊	မာအိယာ (Maia) အမည်ရှိ
မေလ	ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်	ပထဝီမြေသားနှင့် သီးပင်ဝါးပင် ဖြစ်ထွန်းခြင်းကို အစိုးရသော ရောမ နတ်သမီးကို အစွဲပြု၍ ခေါ်သည်။
June	ဥဇ်မလ၊	ဂျူနို (Juno) အမည်ရှိသော ရောမ
ဇွန်လ	ရက်ပေါင်း ၃၀	နတ်သမီးကို အစွဲပြု၍ ခေါ်သည်။

July ဇူလိုင်လ	ဂျူလိုင်ဟုလည်းရေးသော သက္ကမလ ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်	မူလကပဉ္စမလကွင်တီးလစ်ဟုမှည့်ခေါ် ထားသည်ကို ပယ်၍ ဂျူးလီယပ် ဆီစာကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် အမည်သစ် ဇူလိုင် ပြစ်လာသည်။
August ဩဂုတ်လ	အဋ္ဌမလ ရက်ပေါင်း ၃၀	မူလက ဆက္ကဆတီလစ် ဆဋ္ဌမလ ဟု မှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ကို ပယ်၍ ဩဂတ်စတပ် ဆီစာကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် အမည်သစ် ဩဂုတ် ပြစ်လာသည်။
September စက်တင်ဘာလ	ရက်ပေါင်း ၃၀	မူလသက္ကမမြောက်လဖြစ်၍စက်တင် ဘာလဟု မှည့်ခေါ်ထားရာမှ အစီ အစဉ်သစ်အရ နဝမမြောက်ပြစ်လာ ပါသော်လည်း ယင်းကို သက္ကမ စက်တင်ဘာလ ဟူ၍ပင် ဆက်၍ ခေါ်ဝေါ်သည်။
October အောက်တိုဘာလ	ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်	အထက်ကအတိုင်းပင် အဋ္ဌမမြောက် အောက်တိုဘာလကို အစီအစဉ် ပြောင်း၍ ဒသမနေရာသို့ ရွှေ့လိုက် သော်လည်း ယင်းကိုပင် အောက်တိုဘာဟု ဆက်လက် ခေါ်ဝေါ်သည်။
November နိုဝင်ဘာလ	ရက်ပေါင်း ၃၀	အထက်ကအတိုင်းပင် နဝမမြောက် နိုဝင်ဘာလကို ဧကဒသမ(၁၁)နေရာ သို့ ရွှေ့လိုက်သော်လည်း ယင်းကိုပင် နိုဝင်ဘာဟုဆက်လက်ခေါ်ဝေါ်သည်။

December
ဒီဇင်ဘာလ

ရက်ပေါင်း ၃၁ ရက်

အထက်ကအတိုင်းပင် ဒသမမြောက်
ဒီဇင်ဘာလကို ၁၅(၁၂)နေရာ
သို့ ရွှေ့လိုက်သော်လည်း ယင်းကို
ပင် ဒီဇင်ဘာလဟု ဆက်လက်
ခေါ်ဝေါ်သည်။

ယင်းဂရီဂိုရီယန်ပြက္ခဒိန်ကို ဥရောပတိုက် ကက်သလစ်ဂိုဏ်းဝင်
နိုင်ငံတို့က စတင်၍ တညီတညွတ်တည်း လက်ခံကြသည်။ ပရိုတက်စတင့် ဂိုဏ်းဝင်
အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ ၁၇၅၁ ခုနှစ်မှာ စတင်၍ ဂရီဂိုရီယန်ပြက္ခဒိန်ကို
လက်ခံအသုံးပြုသည်။ ရုရှားနိုင်ငံကား ၁၉၁၇ ခုနှစ်မှာမှ လက်ခံအသုံးပြု သည်။
အနည်းငယ်မျှသော ဥရောပနိုင်ငံများသည် ၁၉၂၃ ခုနှစ်မှာမှ လက်ခံ အသုံးပြုသည်။
အထက်တွင် သာမန်အားဖြင့် ရောက်ဆဲနှစ်ကို ၄ နှင့်စား၍
အကြွင်းမရှိသောနှစ်များကို ရက်ငင်နှစ်ဟု သတ်မှတ်ရကြောင်း ဆိုခဲ့သည်။
သို့ရာတွင် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျရောက်သောနှစ်များတွင် ရက်ငင်ခြင်း မပြုရ ချေ။
ရောက်ဆဲနှစ်ကို ၄၀၀ နှင့်စား၍ ပြတ်မှ ရက်ငင်ရမည်ဟု သတ်မှတ် သည်။
ထို့ကြောင့် ခရစ်နှစ် ၁၆၀၀ သည် ရက်ငင်နှစ်ဖြစ်သည် မှန်သော် လည်း ၁၇၀၀၊
၁၈၀၀၊ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်များကား ရက်ငင်နှစ်များ မဟုတ် ကြချေ။ ခရစ်နှစ် ၂၀၀၀
သည်ကား ရက်ငင်နှစ် ဖြစ်သည်။

*

အခန်း (၃)

မြန်မာပြက္ခဒိန်

မြန်မာနေ့အမည်များ

ကမ္ဘာသုံးပြက္ခဒိန်အတွက် နေနှင့်လတို့၏ အမည်များဖြစ်ပေါ်လာ ပုံကို ပြဆိုခဲ့ရာ မြန်မာပြက္ခဒိန်အကြောင်းကိုဖော်ပြရန်အတွက် မြန်မာနေ့ အမည်နှင့် လအမည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း စကားပလ္လင်ခံ၍ ဖော်ပြလျှင် သင့်လိမ့်မည်ထင်ပါသည်။

ရှေးဦးစွာ နေ၊ ည၊ ရက် ဟူသောဝေါဟာရတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို တိတိကျကျနားလည်ထားဖို့လိုပေသည်။ ဝေါဟာရအလို၌ ကောင်းကင် တွင် နေထွန်းလင်းနေသမျှသောကာလကို နေဟုခေါ်သည်။ နေကွယ်၍ နေကိုမမြင်ရသောကာလတစ်လျှောက်လုံးကို ညဟုခေါ်သည်။ နေနှင့်ည ကို ပေါင်းလျှင်လည်း နေ့ဟူ၍ ပင် ခေါ်ပြန်သည်။ တိကျလိုသော် ရက်ဟူ သော ဝေါဟာရကိုသုံးသည်။ သို့သော် တနင်္ဂနွေနေ့၊ တနင်္လာနေ့ဟု ခေါ် ဝေါ်သုံးစွဲသည့်အခါ တနင်္ဂနွေ၊ တနင်္လာဟုသတ်မှတ်ထားသော ရက်ကို ဆိုလိုသည်ဟုမှတ်ယူရမည်။ ဂြိုဟ်သွားဂြိုဟ်လာတို့ကို တွက်ချက်ရာ၌ နေ ဟူသောစကားကိုပင်သုံးစွဲသည်ဖြစ်ရာ ယင်းနေ့တွင် ညကာလလည်း ပါဝင် သည်ဟုမှတ်ယူရမည်။

ဤကဲ့သို့ နေ့ကိုတွက်ချက်ရာ၌ နေကိုအကြောင်းပြု၍ တွက်ချက်သည်လည်း ရှိ၏ ။ နက္ခတ်တည်းဟူသော ကြယ်ကိုအကြောင်းပြု၍ တွက် ချက်သည်လည်း ရှိ၏ ။ နေကိုအကြောင်းပြု၍ နေ့ကိုသတ်မှတ်သောအခါ နေနေ့ဟုခေါ်နိုင်သည်။ ရှေ့တွင် ဤအခေါ်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။ နေနေ့ကို အင်္ဂလိပ်တို့က Solar Day ဟုခေါ်သည်။ ကြယ်ကို အကြောင်းပြု၍ နေ့ကို သတ်မှတ်သောအခါ နက္ခတ်နေ့ဟုခေါ်နိုင်သည်။ နက္ခတ်နေ့ကို အင်္ဂလိပ် တို့က

Sidereal Day ဟုခေါ်သည်။

နေနေ့ဟူသည်ကား မြေပြင်ပေါ်မှနေ၍ နေကိုကြည့်ရှုသူတစ်ဦး ၏ ဦးခေါင်းတည့်တည့်၌ နေရောက်ရှိသော နေမွန်းတည့်သည့်အချိန်မှ အစ ပြု၍ နောက်တစ်ကြိမ် အလားတူ နေမွန်းတည့်သောအချိန်အထိဟူသော ကာလ ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ နေ့နှင့်ညကို တပေါင်းတည်းပြုထားသည်ဖြစ်၍ တစ်ရက်ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ နေနေ့တစ်နေ့၏ အချိန်တာသည် နက္ခတ် နေ့တစ်နေ့အချိန်၏ ၂၄ နာရီ၊ ၃ မိနစ်၊ ၂၆ ဒသမ ၅၅ စက္ကန့်နှင့်ညီမျှသည်။ နက္ခတ်နေ့ဟူသည်ကား မြေပြင်မှနေ၍ ကြယ်(နက္ခတ်)ကိုကြည့်ရှုသူ တစ်ဦး၏ ဦးခေါင်းတည့်တည့်၌ ကြယ်မွန်းတည့်သောအချိန်မှအစပြု၍ နောက်တစ်ကြိမ် အလားတူ ကြယ်မွန်းတည့်သော အချိန်အထိဖြစ်သည်။ ယင်းမှာလည်း နေ့နှင့်ညကို တပေါင်းတည်းပြုထားသောရက်ပင်ဖြစ်သည်။ နက္ခတ်နေ့တစ်နေ့၏ အချိန်တာသည် နေနေ့အချိန်၏ ၂၃ နာရီ၊ ၅၆ မိနစ်၊ ၄ ဒသမ ၀၉ စက္ကန့်နှင့်ညီမျှသည်။

ကျွန်ုပ်တို့နေ့စဉ်ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုသုံးစွဲနေသော နေ့၊ ည၊ ရက်တို့မှာ ကား ဤသို့ဖြစ်သည်။ ရှေးလူတို့၏ ဝေါဟာရ၌ နေလုံးတစ်ခြမ်းထွက်ချိန်မှ နေလုံးတစ်ခြမ်းဝင်ချိန်အထိသောကာလကို နေ့ဟုခေါ်သည်။ ထို့နောက် နေလုံးတစ်ခြမ်းဝင်ချိန်မှ နောက်တစ်ကြိမ် နေလုံးတစ်ခြမ်းထွက်ချိန်အထိ သော ကာလကို ညဟုခေါ်သည်။ ဤနေ့နှင့်ည နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ရက်ကို ရ၏ ။ မြန်မာတို့သည် ဤအစဉ်ကိုလိုက်၍ နေ့ရက်သတ်မှတ်ကြစမြဲဖြစ် သည်။ အထူးသဖြင့် လောကုတ္တရာအရေးနှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စတို့၌ ပထမ အကြိမ် နေထွက်မှနောက်တစ်ကြိမ်နေထွက်အထိသော ကာလကို တစ်ရက် ဟု ယူသည်။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာ့ထုံးစံမှာကား ပထမ အကြိမ်ညသန်းခေါင် အချိန်မှစ၍ နောက်တစ်ကြိမ် ညသန်းခေါင်အချိန်အထိသော ကာလကို တစ်ရက်ဟုယူသည်။ ထို့ကြောင့် တနင်္ဂနွေနေ့ သန်းခေါင်ယံအချိန်သည် စက်နာရီအားဖြင့်သုညနာရီဖြစ်သည်။ ထိုနာရီ မှ တစ်နာရီ၊ နှစ်နာရီ စသဖြင့်

ရေတွက်ခဲ့ရာ ၁၂ နာရီ (မွန်းတည့်)သို့ ရောက်သော် ယင်းပထမပိုင်းကာလ ကို နံနက်ပိုင်းဟုခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၌ ယင်းနံနက်ပိုင်းနှင့် ဆိုင်သော တစ်ဆယ့်နှစ်နာရီ၏ အစိတ်အပိုင်းကို am ဟူသောသင်္ကေတဖြင့် မှတ်သားရသည်။ စကား အရှည်မှာ ante-meridian ဖြစ်၏။ မွန်း လွဲအချိန်မှစ၍ နောက်သန်းခေါင်ချိန်အထိမှာကား မွန်းလွဲပိုင်း တစ်ဆယ့် နှစ်နာရီဖြစ်၍ ယင်းနာရီ အသီးသီးတို့ကို pm ဟူသောသင်္ကေတဖြင့် မှတ် သားရသည်။ စကားအရှည်မှာ post-meridian ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်လို 12 midnight ဟုရေးသော် ညဉ့်သန်းခေါင်ဟုသိရသည်။ 12 noon ဟုရေးသော် မွန်းတည့်ချိန်ဟု နားလည်ရသည်။ တိတိကျကျနှင့် အများ နားလည်အောင်သုံးစွဲသောအခါ၌ မူ သန်းခေါင် ၁၂ နာရီဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ မွန်းတည့် ၁၂ နာရီဟူ၍ လည်းကောင်း သုံးစွဲသည်။ အကြမ်း အားဖြင့် ပြောရသော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စက်နာရီပေါ်သောခေတ်မှစ၍ ဤ နာရီအသုံးအနှုန်းကိုလိုက်ပြီးလျှင် လုပ်ငန်းဆောင်တာကိစ္စ၊ ရုံးပြင် ကနူးကိစ္စ ဟူသော လောကီရေးရာတို့၌ ကမ္ဘာအသိအမှတ်ပြုသော သန်းခေါင်ယံ တစ်ခုမှ သန်းခေါင်ယံတစ်ခုသို့ကူးပြောင်းသောရက်ကိုပင်လျှင် အသုံးပြု လျက်ရှိသည်။

ရှေးမြန်မာမင်းတို့သည် ရေနာရီကိုသုံးသည်။ ရေနာရီကို ပြုလုပ်ပုံ မှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ ရတနာအတိစီခြယ်ထားသော အင်တုံထဲတွင် ရေ အပြည့်ထည့်၍ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ကြေးဖလားကို အပေါက်ဖောက်၍ တင်ရသည်။ ယင်းကြေးဖလား ရေစိမ့်၍ နစ်မြုပ်သောအခါ ယင်းနစ်မြုပ်ချိန် ကို တစ်နာရီဟု သတ်မှတ်သည်။ ကြေးဖလားသည် ကြေးနီအချိန် တစ်ဆယ့်ခြောက်ကျပ်သား လေး၍ အစောက်ခုနစ်လက်သစ်၊ မျက်နှာဝ ထောင့်ဖြတ်ကိုးလက်သစ်ရှိသည်။ ဖလား၏ အောက်ခြေ၌ မိန်းမပျို တစ်ဦး ၏ ဆံခြည်မျှင်တစ်ဆယ့်ခြောက်မျှင်ဝင်ရုံမျှအပေါက် ဖောက်ထားသည်။ ဖလားတစ်ခါနစ်လျှင် ငွေမောင်းတီးရသည်။ ဤသည်ကိုရည်၍ တစ်နာရီကို

တစ်မောင်းဟုမှတ်ရသည်။ စက်နာရီနှင့်နှိုင်းသော် တစ်မောင်းခေါ် မြန်မာ နာရီသည် ၂၄ မိနစ်အခွန်ရှိသည်။ ၄ ပါဒ်လျှင်တစ်မောင်းဟူ၍ လည်း အနုစိတ်ထားသည်။

မြန်မာမင်းများလက်ထက်၌ နေထွက်(စက်နာရီ ၆ နာရီ) မှ အစ ပြု၍ ပဟိုရ်နာရီဖြင့် နေ့ပဟိုရ်နာရီလေးချက်၊ ညပဟိုရ်နာရီလေး ချက်၊ ပေါင်း ပဟိုရ်နာရီ ရှစ်ချက်ဖြင့် တစ်ရက်ဟုသတ်မှတ်သည်။ ဤ ပဟိုရ်နာရီစနစ်ကို စက်နာရီဖြင့်ယှဉ်ကြည့်သော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

စက်နာရီ	မြန်မာနာရီ	ပဟိုရ်
နံနက် ၉ နာရီ	၂၂ နာရီ ၂ ပါဒ်	နေ့ပဟိုရ် ၁ ချက်တီး
မွန်းတည့် ၁၂ နာရီ	နာရီ ၃၀	နေ့ပဟိုရ် ၂ ချက်တီး
ညနေ ၃ နာရီ	၃၇ နာရီ ၂ ပါဒ်	နေ့ပဟိုရ် ၃ ချက်တီး
ခနဝင် ၆ နာရီ	၄၅ နာရီ	နေ့ပဟိုရ် ၄ ချက်တီး
ည ၉ နာရီ	၅၂ နာရီ ၂ ပါဒ်	ညပဟိုရ် ၁ ချက်တီး
သန်ခေါင် ၁၂ နာရီ	နာရီ ၆၀	ညပဟိုရ် ၂ ချက်တီး
သန်ခေါင်ကျော် ၃ နာရီ	၇ နာရီ ၂ ပါဒ်	ညပဟိုရ် ၃ ချက်တီး

၆ နာရီ (နေထွက်) ၁၅ နာရီ ညပဟိုရ် ၄ ချက်တီး

ဤဇယားကား နေ့တာနှင့်ညတာ ညီမျှသော တန်ခူးလနှင့် သီတင်းကျွတ်လ နှစ်လအတွက်ဖြစ်သည်။ တစ်ဆယ့်နှစ်ရာသီပတ်လုံး နေမင်း လှည့်လည်သောလမ်းကြောင်းကိုလိုက်၍ နေထွက်နေဝင်နှင့် နေ့တာ ညတာ တို့သည် အတိုအရှည် ကွဲပြားခြားနားသည်။ ထို့ကြောင့် နေ့တာ ညတာ မညီမျှသောကျန်ဆယ်လအပါအဝင် အားလုံးသောလများအတွက် အလွယ်တကူတွက်ချက်နိုင်စေရန် ပတ်၊ သံ၊ တာ၊ ရှည်။ တီး၊ သံ၊ မြည်။ လက်၊ ဆည်၊ ကန်၊ စာ၊ ရေး ဟူသော သံပေါက်ကို ဖော်နည်းကား သင်္ကေတ အဖြစ်ဖြင့်မှတ်သားရသည်။ ယင်းစကားလုံးတို့မှာ ကိန်းဂဏန်းကိုပြသော စကားလုံးများဖြစ်သည်။

ထိုစကားများမှ ညွှန်းသော ကိန်းဂဏန်းကို တစ်ဆယ်နှင့် ပေါင်း၍ ရလဒ်ကို နှစ်နှင့်မြောက်လျှင် နေ့နာရီ၏ အခွန် (အရှည်)ကိုရသည်။ အောက်ပါတွက်ပုံကို လေ့လာကြည့်ပါ။

သက်ဆိုင်ရာလ	တွက်နည်း	နေ့နာရီ	ညနာရီ
တန်ခူး	$ပတ်(၅+၁၀) \times ၂ = ၃၀$	၃၀	၃၀
ကဆုန်	$သံ (၆+၁၀) \times ၂ = ၃၂$	၃၂	၂၈
နယုန်	$တာ (၇+၁၀) \times ၂ = ၃၄$	၃၄	၂၆
ဝါဆို	$ရှည်(၈+၁၀) \times ၂ = ၃၆$	၃၆	၂၄
ဝါခေါင်	$တီး (၇+၁၀) \times ၂ = ၃၄$	၃၄	၂၆
တော်သလင်း	$သံ (၆+၁၀) \times ၂ = ၃၂$	၃၂	၂၈
သီတင်းကျွတ်	$မြည်(၅+၁၀) \times ၂ = ၃၀$	၃၀	၃၀
တန်ဆောင်မုန်း	$လက်(၄+၁၀) \times ၂ = ၂၈$	၂၈	၃၂
နတ်တော်	$ဆည်(၃+၁၀) \times ၂ = ၂၆$	၂၆	၃၄
ပြာသို	$ကန် (၂+၁၀) \times ၂ = ၂၄$	၂၄	၃၆
တပို့တွဲ	$စာ (၃+၁၀) \times ၂ = ၂၆$	၂၆	၃၄

တပေါင်း ရေး $(၄+၁၀) \times ၂ = ၂၈$ ၂၈ ၃၂

မြန်မာနာရီ ၆၀ သည် စက်နာရီ ၂၄ နာရီနှင့်ညီမျှသောကြောင့်

မြန်မာတစ်နာရီ၌ စက်နာရီ ၂၄ မိနစ်ရှိကြောင်း အထက်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ ဤအချက်ကိုအခြေပြု၍ လစဉ်လစဉ် နေထွက် နေဝင်တို့ကို မြန်မာနာရီမှ စက်နာရီသို့ကူးပြောင်း၍ တွက်ချက်ကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်းရသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ မိုးလေဝသဌာနမှ မျက်မြင်ဒိဋ္ဌကိုကြည့်၍ အစီရင်ခံသော နေထွက် နေဝင်ဇယားနှင့် တစ်နှစ်ပတ်လုံး တိကျစွာကိုက်ညီလိမ့်မည်ဟု မဆိုသာ သော်လည်း ပျမ်းမျှအားဖြင့် အမှန်နှင့်နီးစပ်ပါသည်။

တန်ခူးလ	နေ့ထွက်	နံနက် ၆ နာရီ
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ
ကဆုန်လ	နေ့ထွက်	နံနက် ၅ နာရီ ၃၆ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ ၂၄ မိနစ်
နယုန်လ	နေ့ထွက်	နံနက် ၅ နာရီ ၁၂ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ ၄၈ မိနစ်
ဝါဆိုလ	နေ့ထွက်	နံနက် ၄ နာရီ ၄၈ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၇ နာရီ ၁၂ မိနစ်
ဝါခေါင်လ	နေ့ထွက်	နံနက် ၅ နာရီ ၁၂ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ ၄၈ မိနစ်
တော်သလင်းလ	နေ့ထွက်	နံနက် ၅ နာရီ ၃၆ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ ၂၄ မိနစ်
သီတင်းကျွတ်လ	နေ့ထွက်	နံနက် ၆ နာရီ
	နေဝင်	ညနေ ၆ နာရီ
တန်ဆောင်မုန်းလ	နေ့ထွက်	နံနက် ၆ နာရီ ၂၄ မိနစ်

နတ်တော်လ	နေဝင်	ညနေ ၅ နာရီ ၃၆ မိနစ်
	နေထွက်	နံနက် ၆ နာရီ ၄၈ မိနစ်
ပြာသိုလ	နေဝင်	ညနေ ၅ နာရီ ၁၂ မိနစ်
	နေထွက်	နံနက် ၇ နာရီ ၁၂ မိနစ်
တပို့တွဲလ	နေဝင်	ညနေ ၄ နာရီ ၄၈ မိနစ်
	နေထွက်	နံနက် ၆ နာရီ ၄၈ မိနစ်
တပေါင်းလ	နေဝင်	ညနေ ၅ နာရီ ၁၂ မိနစ်
	နေထွက်	နံနက် ၆ နာရီ ၂၄ မိနစ်
	နေဝင်	ညနေ ၅ နာရီ ၃၆ မိနစ်

အထက်ပါဇယားအရ ဝါဆိုလသည် နေ့တာအရှည်ဆုံးလဖြစ်၍ ပြာသိုလကား ညတာအရှည်ဆုံးလဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရလိမ့်မည်။

နေ့၊ ရက်၊ ညတို့၏ အခြေခံအကြောင်းများကို ပြဆိုပြီးသော် မြန်မာနေ့၏ အမည်များအကြောင်းကို ပြဆိုပါမည်။ မြန်မာနေ့အမည်များ ၏ ဗျူဟာကိုဖော်ပြရာ၌ ရှေးမြန်မာတို့၏ အယူအဆနှင့် ယခုခေတ် သုတေသနပညာရှင်တို့၏ အယူအဆကိုယှဉ်၍ ဖော်ပြပါမည်။ ရှေးက အယူအဆဆိုသည်မှာ ရာဇမတ္တဏ်စသော နက္ခတ်ဗေဒင်ကျမ်းတို့၏ အဆိုကို လိုက်နာ သူတို့၏ အယူအဆဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် သုတေသန ပညာရှင်တို့၏ အယူ အဆမှာကား မြန်မာမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သုတေသနပြုသူ ဦးဖိုးလတ်နှင့်တကွ ယင်း၏ အယူအဆကိုလက်ခံနေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဘော်ဖြစ်သည်။

ရာဇမတ္တဏ်ကျမ်း၌ တနင်္ဂနွေဟူသောအမည်သည် တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် ကို စွဲ၍ မှည့်ခေါ်သောအမည်ဖြစ်သည်။ တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်သည် အင်္ဂတိုင်းသား ကဿပရသေ့၏ ဇနီး အဒိတီတွင်မြင်သော သားဖြစ်သည်။ ဒီနင်္ဂရဟူ သော ပါဠိမှ ပုဒ်ပျက်၍ တနင်္ဂနွေဖြစ်လာသည်။ အလားတူပင် တနင်္လာဟူ သော အမည်မှာ

ပါဠိလို သသလဉ္ဇနောမှ အဆင့်ဆင့်ပုဒ်ပျက်၍ ယဝနတိုင်း ရှိ ဒီရောဒခေါ် နို့ရည်သမုဒ္ဒရာမှဖြစ်ထွန်းသော တနင်္လာဂြိုဟ်ကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်သောအမည်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့အဆိုရှိ၏ ။

ဦးဖိုးလတ်ကမူ ပုဂံကျောက်စာအရေးအသား၌ တန်နှင့်ကုနယ်၊ တန်နှင့်ကုနွေ၊ တန်နှင့်ကနွေဟူရှိသည်။ တန်နှင့်ကို မြန်မာဘာသာနှင့် နှီး နွယ်သော ရောင်းရင်းဘာသာစကားတို့နှင့်ချင့်ချိန်၍ အဓိပ္ပာယ် ကောက် သောအခါ နေ့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကုနယ်၊ ကုနွေ၊ ကနွေ ဟူသည်ကား နေကိုဟောသည်။ နေ့နေဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ တစ်နည်း နေနေ့ဖြစ်သည်။ နေမင်းကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏ ။ တနင်္လာဟူသော ဝေါဟာရမှာ ပုဂံ ရှေးရေး တန်နှင့်လာမှလာသည်။ "လာ" ဟူသောပုဒ် မှာ အလွန်ရှေးကျသော "လ" ဟောပုဒ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တနင်္လာ ဆိုသည်မှာ နေ့လ (ဝါ) လနေ့ဖြစ်သည်။ လကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်သောနေ့ ပေတည်း။ ဤကား ယခုခေတ် လက်ခံလာကြသောအဆိုဖြစ်သည်။

ကျန်သောနေ့များ၏ အမည်တို့သည် မြန်မာအခေါ်မဟုတ်ဘဲ သက္ကတဘာသာစကားကို လိုက်၍ ခေါ်ကြောင်း ဦးဖိုးလတ်က ဝန်ခံသည်။ ရှေးကျောက်စာတို့၌ အင်္ကာ၊ အင်ကာ၊ အင်္ဂါဟူ၍ တွေ့ရသည်။ အင်္ဂါရ ဟူ သော သက္ကတမှလာသောစကားဖြစ်၍ မီးကျိုးမီးခဲဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂါဟူသည်မှာ မီးကျိုးကဲ့သို့နီသော အဆင်းရှိသည့် အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ကို သက္ကတဘာသာဖြင့် ဗုဒ္ဓဒိနဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓ ဝါရဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓ၏ အနက်မှာ နိုးကြားခြင်း၊ ပညာ ရှိခြင်း၊ သောမဂြိုဟ်ဖြစ်သော လမင်း၏ သားဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ရာဇမတ္ထဏ် စသောကျမ်းတို့၌ တနင်္လာဂြိုဟ်(လ)မင်း၏ မိဖုရား တာရာဒေဝီတွင် ဖွားမြင် သောသားဟုဖော်ပြသည်။ ဒိနနှင့်ဝါရတို့၏ အနက်မှာ နေ့ဖြစ်သည်။ ဗုဓ

ဟူသောပုဒ်ကို ပါဠိနှင့်သက္ကတတို့၌ ဗုဒ္ဓ ဟူ၍ လည်း လဲလှယ်၍ ရေးသား
ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ မွန်တို့ကား ဗုဒ္ဓဝါရ တွင် "ရ" ကိုချေ၍ ဗုဒ္ဓဝါဟု ခေါ်သည်။
မြန်မာတို့ကမူ ဗုဒ္ဓဟူးဟုခေါ်သည်။ ယင်းဝေါဟာရ၏ ဇာစ်မြစ်ကို
လိုက်ကြည့်သောအခါ ကျောက်စာ၌ ပုတ္တဟူ ဟူသော အရေးအသားကို တွေ့ရသည်။
ရှေးမြန်မာတို့သည် ဗုဒ္ဓကိုပင် လှီးလွဲ၍ မြန်မာလို ပုတ္တ ရေးကြ သည်။ ထို့ကြောင့်
ပုတ္တမှာ ဗုဒ္ဓပင်ဖြစ်သည်။ "ဟူ" ဟူသောပုဒ်ကို ဦးဖိုး လတ်က ကြိဆရာ၌ ပါဠိနှင့်
သက္ကတတွင် "ဟူ" သည် ပင့်ခေါ်ခြင်းအနက် ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်
ပုတ္တဟူ၊ ဗုဒ္ဓဟူး ဟူသည် ဘုရားရှင်ကို ပင့်ခေါ်သောနေ့ ဖြစ်သည်ဟု
အဓိပ္ပာယ်ကောက်သည်။

ရာဇမတ္ထဏ်စသည်တို့၏ အလိုအရ ကြာသပတေးသည် သိဒ္ဓ ဟိုင်း
အင်္ဂါရသအနွယ် ကျာသပတေးကို အစွဲပြု၍ ခေါ်သည်ဟု ဆိုသည်။
ပုဂံကျောက်စာတို့၌ ကြာသပတိယံ ဟူသောအရေးအသားနှင့်ဆင်တူ အရေး
အသားတို့ကိုတွေ့ရသည်။ ယင်းပုဒ်သည် ဗြိဟသ္မတိမှသော် လည်းကောင်း၊
ယင်းနှင့်အနက်တူ ဝစသံပတိ(ဝါ)ဝကျသံပတိမှသော်လည်းကောင်း လာ
ဟန်ရှိကြောင်း ဦးဖိုးလတ်က ဆိုသည်။ ယင်းပုဒ်နှစ်ခုစလုံး၏ အနက်မှာ (ဝစသာ =
စကား + ပတိ = အရှင်) စကား၏ အရှင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မြန်မာကျောက်စာ၌
ရေးသောပတိယံသည်ခေတ်ရေးပတိနှင့်အတူတူဖြစ်သည်။

တောဇကဂ ၄တိုင်းသား၊ သေတဗျအမျိုး၊ ဘဝုရသေ့၏ မယား ဖြစ် သူ
သုဇိတာမှဖွားမြင်သော သောကြာကိုအစွဲပြု၍ သောကြာဟုခေါ်ကြောင်း
ရာဇမတ္ထဏ်ကျမ်းစသည်တို့က ပြဆိုသည်။ သုကြာဟူသော အရေးကို ပုဂံ
ကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသည်။ သုကြာဟူသောပုဒ်မှာ သက္ကတဘာသာ
သုကြမှဆင်းသက်လာသောပုဒ်ဖြစ်သည်ကို မငြင်းသာချေ။ သုကြာမှ
သောကြာဖြစ်လာပုံကို ဦးဖိုးလတ်က အဆင့်ဆင့်ပြဆိုသည်။ သုကြာ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ
ဖြူစင်တောက်ထွန်းခြင်းဖြစ်သည်။

ရာဇမတ္ထဏ်စသောကျမ်းတို့၌ စနေကို သနေဟုပြသည်။ သော ရဌတိုင်း ကာရအနွယ် တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်မင်း၏ မယား ယသိဆာယာတွင် ဖွား မြင်သောသား ဇေယျကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်ကြောင်းလည်း ဆိုသည်။ ပုဂံ ကျောက်စာ တို့၌ စနေကို စနိဟ်ဟုရေးသည်။ ယင်းမှာသက္ကတဘာသာ ဂနိ(ရှနိဟုဖတ်) မှ ဆင်းသက်လာသည်ကို ဦးဖိုးလတ်က ရှင်းပြသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဖြည်း ညင်းစွာသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးရိုးကျမ်းဂန်တို့၌ စနေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သနေ စရ ဖြည်းဖြည်းသွားသည်ဟုဆိုကြသည်နှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်။

မြန်မာလအမည်များ

မြန်မာတစ်ဆယ့်နှစ်လအမည်များကို ရှေးပုဂံခေတ်ရေးသားပုံနှင့် ယခုခေတ်ရေးသားပုံတို့ကိုယှဉ်၍ အောက်တွင်ဖော်ပြပါသည်။ ယခုခေတ် ရေးသားပုံမှာ ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ဝေသော "မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ ကျမ်း" နှင့်အညီ ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံခေတ်ရေးသားပုံ

- ၁။ တန်ခူ
- ၂။ ကုဆုန်၊ ကဆုန်
- ၃။ နံယုန်၊ နံမျှန်
- ၄။ မယ်တာ၊ မြွယ်တာ
- ၅။ နံကာ
- ၆။ တော်သလင်
- ၇။ သန်တူ၊ သန္တူ
- ၈။ တန်ဆောင်မုန်း
- ၉။ နတ်တော်
- ၁၀။ ယုသိုဝ်၊ ယုသိုဝ်

ယခုခေတ်ရေးသားပုံ

- တန်ခူး
- ကဆုန်
- နယုန်
- ဝါဆို
- ဝါခေါင်
- တော်သလင်း
- သီတင်းကျွတ်
- တန်ဆောင်မုန်း
- နတ်တော်
- ပြာသို

ပြသိုဝ်၊ ပြသိုဝ်
၁၁။ တပို့တွယ်၊ တပို့အတွယ် တပို့တွဲ
၁၂။ တပေါင် တပေါင်း

တန်ခူးလကို တန်းခူးဟူ၍ ရေးသည်လည်း ရှိ၏။ တစ်ခါတစ်ရံ ပျို့ကဗျာတို့၌ တာကူးလဟူ၍ ရေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ တာကူး ဟူသောအရေးအသားမှာ မိန်ရာသီမှ မိဿရာသီသို့ တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် ပြောင်းခြင်း ကို စွဲ၍ ရေးသားကြောင်း ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီကျမ်းပြုစုသူ လှေသင်း အတွင်းဝန်မင်းက ဆိုသည်။ ဤအဆိုကိုလိုက်၍ ဝေါဟာရ၏ ဇာစ်မြစ်ကို ရှာဖွေသူတို့က တာကူးမှ တန်ခူးသို့ရွေ့လျားသည်ဟုကြံဆကြ၏။ သို့ရာတွင် ပုဂံကျောက်စာ၏ အရေးအသားတို့ကို အခြေခံ၍ သုတေသနပြုသော ဦးဖိုးလတ်ကမူ တာကူးဟူသောအသုံးအနှုန်းနှင့် တန်ခူးဟူသောအသုံးအနှုန်း သည် သူ့အဓိပ္ပာယ်နှင့်သူ တခြားစီဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ "တာ" သည် အချိန်အခါ၊ ရာသီဥတု၊ နှစ်စသည်တို့ကိုဟောရာ ဤတာကူးဟူသော ဝေါဟာရ၌ နှစ်ကိုရည်ရွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် တာကူးလသည် နှစ်ကူးသောလ ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်ဟုဆိုသည်။ တန်ခူးဟူသောဝေါဟာရ၌ တန်(ဝါ) တန်း သည် ပါဠိ ကာလနှင့်အနက်တူသော ထန်း ဖြစ်သည်။ "ခူး" ကား ဆွတ်ခူး သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် တန်ခူးလဆိုသည်မှာ ထန်းသီး ဆွတ်ခူးသောလဟု မှတ်ယူရမည်ဆိုသည်။ ဤနည်းတူ တပို့တွဲ တပေါင်း တည်း ဟူသောဝေါဟာရတို့၌ ပါသော "တ" ပုဒ်ကို "ထန်း"မှပျက်လာ သော ပုဒ်ဟုဆိုကြောင်းကို ရှေ့၌ တွေ့ရဦးမည်။

ဆိုလတ္တံ့တို့၌ ဦးဖိုးလတ်၏ အဘော်ကိုအရင်းခံထား၍ ဆိုပါမည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းနှင့်ကွဲလွဲချက်ရှိသည်ကိုလည်း ယှဉ်၍ ပြပါမည်။

ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် ကုဆုန်ဟူသောအရေးအပြင် ကုဆုန်၊ ခု ဆုန်၊
ခုဆုန်ဟူသောကွဲလွဲချက်များကို တွေ့ရသော်လည်း သဘောမှာ အတူ တူချည်းဖြစ်၍
ကုဆုန်ကို အရင်းခံထား၍ ဆိုပါမည်။ ကုဆုန်ဟူသော စကား ၌ ကုသည်
ရေကိုဟော၏ ။ ဆုန်ကား စုန်ဆင်းခြင်း၊ စီးဆင်းခြင်း၊ သွန်း
လောင်းခြင်းကိုဟောသည်။ ကု မှ က သို့ ရွေ့လျောသည်။ အဓိပ္ပာယ်ကား
ရေသွန်းလောင်းသောလူ၏ ။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကမူ ကဆုန်ကို
ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ၊ "ဥဒကံ ရေကို၊ ဆိန္ဒတိ ဖြတ်တတ်၏ " ဟုဆို၍ ယင်း လကို
ရေပြတ်သောလဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ သို့ရာတွင် ဆယ့်နှစ်လ ရာသီဘွဲ့များတွင်
ကဆုန်ညောင်ရေသွန်းခြင်းကို ပဓာနပြု၍ ဖွဲ့ဆိုကြသော ကြောင့်
ရေသွန်းလောင်းခြင်းဟူသည် ညောင်ရေသွန်းခြင်းပင်ဖြစ်သည် ဟူ၍
မှတ်ယူခြင်းသည် သဘာဝ ကျလိမ့်မည်။

နယုန်လဟူသောဝေါဟာရ၏ အနက်ကိုကြံဆရာ၌ "နံ"သည်
အချိန်ကာလကိုဟောသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ "ယုန်" ဟူသောဝေါဟာရ၏ ဇာစ်မြစ်ကို
မြန်မာစကားနှင့်အနွယ်တူသော တိုင်းရင်းဘာသာစကားထဲတွင် လိုက်လံ
ရှာဖွေကြည့်သောအခါ "ယုန်"ဟူသည် မိုးကို လည်းကောင်း၊
စီးဆင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း ဟောသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် နယုန်
လဟူသည် မိုးရွာသောလကို ဆိုလိုသည်။ ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီကျမ်း၌ နရယုဂမှ
နယုန်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်မှာ ယုတ္တိမတန်ဟု ဦးဖိုးလတ်က ယူ သည်။ နရယုဂ
အဓိပ္ပာယ်မှာ ယောက်ျား မိန်းမအစုံဟူလေသည်။ သို့သော် နရယုဂသည်
ပါဠိဘာသာစကားအရင်း မဟုတ်ချေ။

ဝါဆိုလဟူသောအမည်၌ ရှေးနှင့်နှောင်းပညာရှင်တို့ဝိဝါဒကွဲပြား ခြင်း
မရှိချေ။ ဝါ ဆိုသည်မှာ ပါဠိဝါသမှတိုက်ရိုက်လာသောစကား ဖြစ်၍
နေခြင်းဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ "ဆို" ဟူသည်မှာ ရွတ်ဆိုခြင်း အနက်ရသည်။
မိုးတွင်းသုံးလအတွင်း ရဟန်းတော်များ ကျောင်း၌ နေပါမည်ဟု အဆိုပြု သော

လကို ဝါဆိုလဟုခေါ်သည်။

ပုဂံကျောက်စာအဦးပိုင်းတွင် ဝါဆိုလကို မယ်တာဟူ၍ လည်း ကောင်း၊
မြွယ်တာဟူ၍ လည်းကောင်း ရေးသည်။ နှောင်းပိုင်းတွင် နွယ်တာ ဟူ၍
လည်းကောင်း၊ နွေတာဟူ၍ လည်းကောင်း ရေးလာကြသည်။ သို့သော်
မယ်တာသည်သာလျှင် အရင်းခံစကားဖြစ်သည်။ "မယ်" ကား လယ်ယာ
မိုးမြေကိုဟောသည်။ "တာ" ကား တိုင်းတာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လယ်ယာ မြေတို့ကို
တိုင်းတာသောလဟုလေသည်။

ကျောက်စာတို့၌ ဝါခေါင်လအရေးအသားကိုတွေ့ရန် ခဲယဉ်း သည်။
ထို့ကြောင့် ဝါခေါင်လကို ယခုခေတ်သုံးစကားနှင့်ပင် ကြံဆ၍ ရ နိုင်သည်။ "ခေါင်"
ဟူသောဝေါဟာရသည် အထက်၊ အလယ်၊ ဗဟို၊ အတွင်း ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
ထို့ကြောင့် ဝါတွင်းသုံးလ၏ အလယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်သည်။
ဝါခေါင်လသည် ဝါလယ်လပင်ဖြစ်သည်။

လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကမူ "ခေါင်" ကို "မိုးခေါင်သည်" (မိုး မရွာ)
ဟူသောအနက်ကဲ့သို့ကောက်၍ ဝါခေါင်ဆိုသည်မှာ ဝါမဆို၊ ဝါ မကပ်၊
ဝါနှင့်ဝေးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း ဖွင့်ဆိုသည်။ ဤလ၌ ဝါ
မကပ်ဟူသောသဘောသို့သက်ရောက်သည်။ စင်စစ် ဝါခေါင်လပြည့်ကျော်
တစ်ရက်နေ့၌ ရဟန်းတော်တို့သည် ပစ္ဆိမဝါကို ကပ်နိုင်သည်။

ဝါခေါင်လကိုကျောက်စာ၌ နံကာဟုအရေးများသည်။ "နံ" ဟူ
သောပုဒ်မှာ နယုန်၌ တွေ့ရသောပုဒ်အတိုင်းပင် အချိန်ကာလကိုပြသည်။
"ကာ"ကိုကြံဆသောအခါ လယ်လုပ်ငန်းဟူ၍ ပြဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် နံကာ ကား
လယ်လုပ်ချိန် လယ်ထွန်ချိန်နှင့်ဆိုင်သောလဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီ၌ ကား နံကာသည် နိက္ခမနိယဟူသော ပါဠိမှ လာ
သည်ဟုဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ နေသည် အတွင်းခရီးမှ အပြင်ခရီးသို့ ထွက်
ခြင်းဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ဤကြံဆပုံ ကြံဆနည်းကို အတွေး

ခေါင်သည်ဟုဆိုကြလိမ့်မည်။ ။

တော်သလင်း၏ ဇာစ်မြစ်ကို သက္ကတ၊ ပါဠိ၊ တိဗက်၊ တရုတ် ဘာသာစကားထဲ၌ လိုက်လံရှာဖွေရန်မလိုတော့ချေ။ မြန်မာစကားသက် သက်နှင့်ပင် အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။ "တော်" ဆိုသည်မှာ မြင့်မြတ်သည်၊ အထွတ်အထိပ် ဖြစ်သည်၊ အထက်ကောင်းကင် ဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ "သလင်း"ဆိုသည်မှာ "သာလင်း" မှ လာ၍ သာယာထွန်းလင်း ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း ကြံဆကြသည်။ သို့သော် အင်းဝခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် သစ်ဆင်းလဟူသောအရေးအသားကို ပျို့ကဗျာ များ၌ တွေ့ရပြန်သည်။ ယင်းကို အချို့သောပညာရှင်တို့က သစ်ဖောင် ဝါး ဖောင်များ စုန်ဆင်းသောလဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် စာဆို ဦးအောင်ကြီး၏ လူးတားတွင် တိုင်လေးစင်၏ ထိပ်ဖျားမှ ပိုက်ခင်း ထားသော ရေပြင်ပေါ်သို့ခုန်ဆင်းသည့် ပျော်ပွဲသဘင်ကို အခိုင်အမာ ဖော်ပြ ထားခြင်းကြောင့် "ပန်းလှသဘင်၊ သစ်ဆင်းရင်" သော ပွဲတော်ကိုအစွဲပြု၍ သစ်ဆင်းလဟု ခေါ်ကြောင်း အဆိုကို အများက လက်ခံကြသည်။ အကျယ် ကို ရှေ့တွင် ဆိုလတ္တံ့သော ပွဲသဘင်များ အကြောင်း၌ တွေ့ရလိမ့်မည်။ ဤအချက်ကို လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းက သဘောမတူသည့်အပြင် တော် သလင်း ၏ ဇာစ်မြစ်ကို ကြံဆရာ၌ "ကောသိတုံအလံ"ဟူသော ပါဠိမှ ဆင်း သက်၍ တော်သလင်းဟူသော စကားဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ တော် သလင်းကို ရာသီအားဖြင့် ကန်ရာသီဟုခေါ်သည်။ ကန်ရာသီကား ကညာ ကို စွဲ၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကညာသည် ယောက်ျားကို နှစ်သက်စေတတ် သည်။ ယင်းသို့ ယောက်ျားကိုနှစ်သက်စေခြင်း သဒ္ဒါသည် ပါဠိ၌ တောသ ဟူ၍ လည်း ရှိသည်။ တောသမှ တော်သလင်းသို့ ရွှေ့လျားသည်ဟု လှေ သင်း အတွင်းဝန်က မိန့်ဆိုသည်။ ဤအဆိုကိုလည်း ခေတ်လူတို့က အထက်က အတိုင်းပင် အတွေးခေါင်၍ ပါဠိဘက်သို့လိုက်လွန်းသည်ဟု ယူဆကြပေလိမ့်မည်။

သီတင်းကျွတ်လကို ပုဂံကျောက်စာတို့၌ သန်တူလ၊ သန္တူလ ဟူ၍ ပြသည်။ သီတင်းကျွတ်ဟူသောဝေါဟာရကို မတွေ့ရချေ။ အင်းဝ ခေတ် ကျောက်စာတို့တွင် သီတင်းကျွတ်ကို သတင်းကျွတ်ဟူ၍ လည်း ရေးသားသည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းက "သတင်းကျွတ်လဟုခေါ်ဆို သည်မှာ ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှစ၍ သတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့ အထိ သတင်းဝါလကျွတ်သောကြောင့်" ခေါ်သည်ဟုရေးသားခဲ့၏ ။ ယင်း ကို ဦးဖိုးလတ်ကထောက်ခံ၍ သတင်းဟုဆိုသော ဝေါဟာရ၏ အနက်မှာ နေထိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအနက်မှ "သီလကိုကျင့်သုံး ဆောက်တည်နေ ထိုင်ခြင်း" ဟူသောအနက်သို့ထပ်မံရွှေ့လျောလာသည်ဟုဆိုသည်။ ဤ အနက်သည် ဝါကျွတ်ဟူသောအနက်နှင့်ကိုက်ညီသည် ဟူ၍ လည်း ဆို သည်။ ရဟန်းတော်တို့ သီတင်းသုံးနေထိုင်ကြသည်မှာ အကျင့်သီလနှင့် တကွ နေထိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ သီတင်းသုံးခြင်းကိုစွဲယူခြင်းမပြုဘဲ သီလကို စွဲယူခြင်းပြု၍ သီတင်းကျွတ်ဟူသောအရေးအသား ကို ယခုအခါ အတည်ပြု လာကြသည်။

ပုဂံကျောက်စာ၌ ရေးသားသော သန်တူ၌ ရှိသော သန်ကို ကောက် ပင်ဟုအဓိပ္ပာယ်ကောက်သည်။ တူကိုမူ မြန်မာစကားနှင့်နှိုင်းနှိုင်းသော အခြား ဘာသာစကားတို့နှင့်အရင်းအမြစ်ကိုလိုက်၍ "ထူသည်၊ ထောင်သည်၊ ပေါက်ပွားသည်" ဟူသောအနက်ကို ယူသည်။ ထို့ကြောင့် သန်တူလ ဆို သည်မှာ ကောက်ပင်များထွက်၍ ထောင်မတ်လာသောလဟုအဓိပ္ပာယ် ကောက်သည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကမူ "သန်"သည် ဝသန္တမှလာ၍ "မိုး" ကို ဟောသည်။ တူကား တူရာသီကိုရည်ညွှန်းသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဝသန္တဥတု တူရာသီဖြစ်သည်။ ဤအဆိုကို ဦးဖိုးလတ်က လက်မခံချေ။

တန်ဆောင်မုန်းလကို ရှေးက တန်ဆောင်မုန်းဟုရေးသားကြ သည်မှာ မီးရှူးမီးတိုင်ထွန်းလင်းတောက်ပသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ရေး သားကြသည်ဟုဆိုသည်။ တန်ဆောင်ကား မီးရှူးမီးတိုင်တို့မှပေးသော

အလင်းရောင်ဖြစ်သည်ကို သိသာပါသည်။ မုန်းနှင့်မှုန်း ဝေါဟာရက အဘယ်သို့နည်း။ ဤအချက်ကို မြန်မာနှင့်ရောင်းရင်းဖြစ်သောဘာသာ စကားများနှင့်ညှိနှိုင်း၍ မှန်းသည် ထွန်းလင်းတောက်ပစေသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရကြောင်း ဦးဖိုးလတ်ကဖွင့်ဆိုသည်။ ရှေးခေတ်နှင့်နှောင်းခေတ်ကြိ ဆပုံများ၌ ဆန့်ကျင်သောသဘောမရှိချေ။

နတ်တော်လကား နတ်ကိုပူဇော်သောလပင်တည်း။ ဤ၌ လည်း စကားဇာစ်မြစ်တို့ကိုစစ်ဆေးရာတွင် ရှေးနှင့်နှောင်းသဘောထား ကွဲပြား သည်ကိုမတွေ့ရချေ။ သို့ရာတွင် မည်သည့်နတ်ကို ကိုးကွယ်သည်ဟူသော အချက်၌ ကား အယူအဆနှစ်မျိုးရှိသည်။ လှေသင်း အတွင်းဝန်မင်းက နတ် တော်လတွင် မဟာပိန္နနတ်မင်းအား ပူဇော်ပသသည်ဟု ပထမဆို၏ ။ တဖန် မဟာဂီရိနတ်မောင်နှမအား ပူဇော်ပသသည်ဟု ဒုတိယစကားကို ဆိုပြန် သည်။ ဤအချက်ကိုဝိဝါဒကွဲပြားအောင် ဦးဖိုးလတ်က ရှင်းလင်းပြသည်မှာ မင်းမဟာဂီရိနတ်မောင်နှမကို ပူဇော်သည်ကား အရင်းခံဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ပူဇော်သည့်အခါ လူတို့ ကနှစ်စဉ် ကြက် ဝက် ဆိတ် နွား တို့၏ အသက်ဖြင့် သတ်ဖြတ်ပူဇော်လေ့ ရှိသည်။ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်သို့ ရောက် သောအခါ ယင်းကဲ့ သို့ပူဇော်ခြင်းသည် သာသနာနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ် သည်ဟုဆို၍ ပိတ် ပင်သည်။ ထိုအခါ မဟာပိန္နနတ်ကို ရထားတင်ဆွဲငင်၍ ပူဇော်စေသည် ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ပြာသိုလကို အဘယ်ကြောင့် ပြာသိုလဟုခေါ်သနည်းဟူ၍ အရင်း အမြစ်ကိုစိစစ်သော်၊ ပြာသိုဝ်၊ ပြာ သိုဝ်မှ ပြာသိုဝ် ပြာသိုဝ်၊ ပြာသိုဝ် ဟူသော စကားတို့မှာ ပြာသိုသို့ ဆင်းသက်လာသည်ကို အလွယ်နှင့်ပြဆိုနိုင်သော် လည်း ယင်းဝေါဟာရကိုဓာတ်ခွဲကြည့်ရာ၌ လွန်စွာခက်ခဲသည်။ ဟသို၌ ပါသော "ပြာ" သဒ္ဒါကို မြန်မာ့နွယ်တူသောဘာသာစကား တို့တွင် လိုက်လံ ရှာဖွေရာ ပျားဖယောင်းဟောသောပုဒ်ရင်းကိုရသည်။ "သို" ၏ အနက်ကား

သိုလှောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြာသိုလဟူသည် ပျားဖယောင်းကိုစု၍ အရဆုံးလဟုအဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း ဦးဖိုးလတ်ကဆိုသည်။ လှေသင်း အတွင်း ဝန်မင်း၏ အလိုကား ပြာသိုလသည် သက္ကတ ပေါသျှိမှလာသည်။ ပေါသျှိ ကား ဖုသျှနက္ခတ်ဖြစ်သည်။ ပြာသိုလ မကာရ ရာသီတွင် ဖုသျှနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ လပြည့်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြာသိုဟုခေါ်ကြောင်းဖွင့်ဆိုသည်။

တပို့တွဲဟူသော ဝေါဟာရ၌ ပါသည့် တ မှာ ထန်းကို ဟောကြောင်း ပြခဲ့ပြီ။ ဦးဖိုးလတ်က "တပို့" မှာ ထန်းပို့ဖြစ်၍ ထန်းဖူး ထန်းခိုင် ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ "တွဲ" ကား မြန်မာစကားသက်သက်တွဲကျခြင်းကို ဟောသည်။ တပို့တွဲလဟူသည် ထန်းဖူး ထန်းခိုင်တို့ကို အောက်သို့ တွဲကျ အောင်ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်၍ ထန်းရည်နင်းလဟုအဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း ဖွင့်ဆို သည်။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း၌ ဒုတိယကျော်အောင်စံထား ဆရာ တော်က တပို့တွဲမှာ လယ်ယာလုပ်သားတို့ ထမ်းပိုး ကိုဆွဲထားသည် ဟူ သော အနက်မှလာသည်ဟုဆိုသည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကမူ ဤ အဆိုကို ပယ်၍ တပို့တွဲသည် ပါဠိသက္ကတ၌ ရှိသော ပူပန်ခြင်းအနက် ရှိ သည် "တပါ" သဒ္ဒါမှလာသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ "တပံသုရီယာ တ ပဋ္ဌာ နံ ဓာဝယတိ ပလာယတိ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကိုထောက်၍ တပဓာဝယ ပုဒ်မှ လာ၍ "နေပူရာ နေရောင်ပျံ့ရာ အရပ်သို့ပြေးသွားစေတတ်" ခြင်းကို အစွဲပြု၍ ခေါ်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုသည်။ ဒုတိယကျော်အောင် စံထားဆရာတော်က ဝေါဟာရ၏ ဗျူဟာကိုရှာရာ၌ မြန်မာစကား သက် သက်ကိုအ ခြေခံ၍ ကြိဆဘိသကဲ့သို့ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းက သက္ကတ နှင့်ပါဠိဂတိကိုလိုက်၍ ကြိဆသည်။

တပေါင်းလဟူသည်မှာ ထန်းရည်ကိုကျို၍ ထန်းလျက်ချက် သောလဟူ၍ ဦးဖိုးလတ်ကဆိုသည်။ "တ"သဒ္ဒါကိုသိကြပြီးဖြစ်သည်။

"ပေါင်း" ဟူသည်ကား မြန်မာစကား ရိုးရိုး ပေါင်းသည်။ ကျိုသည်။ ချက် သည်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကမူ ပါဠိကို လိုက်

တတ်သည့်အတိုင်း "တပေါင်း" ဆိုသည်မှာ "တပညား" မှလာ၍ ပူပန်ခြင်း
ကောင်းသောလ (ပြင်းထန်သောလ) ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ဝန်ကြီး ပဒေသ ရာဇာဓိ
ထန်းတက်သမားဘွဲ့၌ နွေဦးကာလ (တပေါင်းလ)တွင် ထန်းတက် ၍
ထန်းရည်သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ထန်းလျက်ချက်သည်ကို ဖွဲ့ဆိုထား သည်။
ဤကိုကောက်၍ ထန်းချက်သော လဟူသောအဆိုက ပို၍ ယုတ္တိတန်ဟု
မှတ်ယူရန်ရှိသည်။

*

အခန်း (၄)

လနှင့်ရာသီ

ဤကမ္ဘာမြေကြီးက နေကိုတစ်ပတ်ပြည့်အောင်လှည့်သော အချိန်
ကာလကို တစ်နှစ်ဟုယူသည်။ ယင်းတစ်နှစ်တာကာလကို ၁၂ ပိုင်း ပိုင်း
ခြားသောအခါ တစ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းကို လူတို့ဝေါဟာရဖြင့် လ ဟုခေါ်သည်။ သို့သော်
နက္ခတ်ဗေဒင်ကျမ်းများ၏ အလိုမှာ ယင်းကို ရာသီဟုခေါ်သည်။ ရာသီတို့ကို
ရုပ်ပုံခွဲ၍ သက္ကတနှင့်ပါဠိလိုအမည်ပေးသည်။ ရုပ်ပုံမှာ ကောင်း
ကင်တွင်မြင်ရသောကြယ်စုတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကို ဆိုလိုသည်။ ယင်းပုံသဏ္ဌာန် များမှာ
လူစိတ်ထဲတွင်ထင်မြင်စိတ်ကူး၍ ရသောပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်သည်။
ဗေဒင်နှင့်စပ်ဆိုင်သောအကြောင်းအရာတို့နှင့် ပျို့ကဗျာတို့တွင် ယင်းရာသီ များကို
ဖော်ပြလေ့ရှိရာ ယင်းတို့ကို နားလည်လွယ်အောင် မြန်မာ ဆယ့်နှစ် လနှင့်တွဲ၍
ပါဠိအခေါ်၊ မြန်မာအခေါ်နှင့် သရုပ်ဆောင်သောပုံများကို အောက်
တွင်ပြဆိုလိုက်ပါသည်။ ပါဠိအခေါ်အပြင် သက္ကတအခေါ်လည်း ရှိသေး သည်။
ယင်းတို့မှာ ပါဠိနှင့်မတိမ်းမယိမ်းဖြစ်၍ တကြောင်း၊ သာကတ အမည်ကို
မြန်မာအက္ခရာဖြင့် တီထွင်ရေးပြလျှင် စာဖတ်သူတို့ အလွယ်တကူ
သိလိမ့်မည်မဟုတ်သောကြောင့်တစ်ကြောင်း ယင်းတို့ကိုပြဆိုခြင်း မပြုလိုက် ပါ။
သို့ရာတွင် ဗဟုသုတစုံလင်အောင် လက်တင်အခေါ်ကိုမူကား ပြဆို လိုက်ပါသည်။

မြန်မာလစာမည်	ရာသီအမည်			ရှက်ပုံ
	ပိဋိ	မြန်မာ	လက်တင်	
၁။ တန်ခူး	မေသ	မိဿ	အေရီးစ် (Aries)	ဆိတ်ထီး၊ သိုးထီး
၂။ ကဆုန်	ဥသတ	ပြဿ	တောရပ်(စ) (Taurus)	ခွားသိုး
၃။ နယုန်	မေထုန	မေထုန်	ဂျင်မီနိုင်း (Gemini)	ကျား မစုံတွဲ အမြှာပူးလူ
၄။ ဝါဆို	ကက္ကဋ	ကရကဋ	ကင်ဆာ (Cancer)	ပုစွန်လုံး၊ ကနန်း
၅။ ဝါခေါင်	သီဟ	သိဟ်	လီယို(Leo)	ခြင်္သေ့
၆။ တော်သလင်း	ကညာ	ကန်	ဗာဂို(Virgo)	အပျိုကညာ
၇။ သီတင်းကျွတ်	တုလ	တူ	လစ်ဇရာ (Libra)	ချိန်ခွင်
၈။ တန်ဆောင်မုန်း	ဝိစ္ဆိက	ဗြစ္ဆာ	စကော်ပီယို (Scorpio)	ကင်းမြီးကောက်
၉။ နတ်တော်	ဓနု	ဓနု	ဆက်ဂျီတစ်ဆီးယပ် (Saggitarius)	လေးသမား မြင်အခြေနှင့် လူ ကိုယ် လေးစွဲသူ
၁၀။ ပြာသို	မကာရ	မကာရ	ကက်ပရီနီကာနပ်စ် (Capricornus)	သမင်မျက်နှာ ရှိသော မကန်း ငါး၊ ဆိတ်ချို
၁၁။ တပို့တွဲ	ကုမ္ဘ	ကုံ	အက္ွာရီးယပ် (Aquarius)	အိုးထမ်း ယောကျ်ား
၁၂။ တပေါင်း	မိန	မိန်	ပစ်ဆီးစ်(Pisces)	ငါးနှစ်ကောင်

လပြည့်စန်းယှဉ်နက္ခတ်များ

သက္ကတနှင့်ပါဠိဘာသာတို့၌ လ ကို ရာသီရပ်ဖြင့် ခွဲ၍ မခေါ်။

စန်းယှဉ်နက္ခတ်ကိုသာစွဲ၍ ခေါ်သည်။ နက္ခတ်မှာ ၂၇ လုံးရှိသည်။ တစ်ဆယ့် နှစ် ရာသီခွင်တွင် နက္ခတ်တို့ကို ဝေပုံကျခွဲဝေလိုက်သောအခါ တစ်ရာသီ လျှင် နက္ခတ်လုံးရေ ၂၇ ရ၏ ။ နက္ခတ်တစ်လုံး၌ လေးပါးရှိသောကြောင့် တစ်ရာသီလျှင် နက္ခတ်နှစ်လုံးတစ်ပါးရှိသည်ဟုဆိုရ၏ ။ ဤစနစ်အတိုင်း ဝေကြည့်လျှင် ပထမရာသီ၌ အဿဝဏီနက္ခတ်တစ်လုံး၊ ဘရဏီနက္ခတ် တစ်လုံးနှင့်ကြတ္တိကာနက္ခတ်တစ်ပါးကိုမြင်လိမ့်မည်။ ဒုတိယရာသီ၌ ကြတ္တိကာ နက္ခတ်သုံးပါးနှင့်ရောဟဏီနက္ခတ်တစ်လုံး အပြင် မိဂသီနက္ခတ် နှစ် ပါး ကိုလည်း မြင်လိမ့်မည်။ တတိယရာသီ၌ မူ မိဂသီနက္ခတ်နှစ်ပါး၊ အခြ နက္ခတ်တစ်လုံးနှင့် ပုဏ္ဏဗသုနက္ခတ်သုံးပါးကို မြင်ရလိမ့်မည်။ စတုတ္ထရာသီ သို့ရောက်သော် ပုဏ္ဏဗသု(ပုဏ္ဏ ဗသျှ)နက္ခတ်တစ်ပါး၊ ဖုသျှနက္ခတ် တစ်လုံး နှင့်အဿလိဿနက္ခတ် တစ်လုံးကို မြင်ရလိမ့်မည်။ ဤကဲ့သို့ နက္ခတ်များ ကို ၁၂ ရာသီခွင်တွင် ကပ်၍ ကြည့်သော် နောက်ဆုံး ၁၂ ရာသီ ပြည့်သော အခါ ယင်းနောက်ဆုံးရာသီ၌ ပြုပ္ပဘဒြပိုဒ်နက္ခတ်တစ်ပါး၊ ဥတ္တရ ဘဒြပိုဒ် နက္ခတ်တစ်လုံးနှင့် ရေဝတီနက္ခတ်တစ်လုံးကို မြင်ရလိမ့်မည်။ လိုရင်းမှာ စန်းယှဉ် နက္ခတ်ကိုညွှန်ပြရန်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ရာသီခွင်တွင် နက္ခတ်များ ဝေပုံကျ တည်နေဟန်ကိုအမြဲရှုမျှသာဆိုလိုက်ပါသည်။ အောက်ပါ ဇယား ကို လေ့လာလျှင် အမှတ်စဉ်ဂဏန်းနှင့်ပြထားသောနက္ခတ်များနှင့်သက်ဆိုင် ရာလများ တွေ့ရလိမ့်မည်။ တုံးတားထားသောနက္ခတ်ကား လပြည့်စန်း ယှဉ်နက္ခတ်ဖြစ်သည်။

တန်ခူး	၁၄။ <u>ဇိတြ</u>
	၁၅။ သွာတိ
ကဆုန်	၁၆။ <u>ဝိသာခါ</u>

၁၇။ အနုရာဓ

နယုန်	၁၈။ <u>ဇေဋ္ဌ</u>	
	၁၉။ မူလာ	
ဝါဆို	၂၀။ <u>ပြုဗ္ဗာသာဋ္ဌ</u>	
	၂၁။ ဥတ္တရာသာဋ္ဌ	
ဝါခေါင်	၂၂။ <u>သရုဇဏ်</u>	(နှစ်ခုပေါင်း၍တခြ ဟု ပြောရသည်)
	၂၃။ ဓနသိန္နိ	
တော်သလင်း	၂၄။ သတဗိသျှ	
	၂၅။ ပြုဗ္ဗာဘဒြပိုင်	
	၂၆။ ဥတ္တရာဘဒြပိုင်	
သီတင်းကျွတ်	၂၇။ ရေဝတီ	
	၁။ <u>အသဝနီ</u>	
	၂။ ဘရဏီ	
တန်ဆောင်မုန်း	၃။ <u>ကြတ္တိကာ</u>	
	၄။ ရောဟဏီ	
နတ်တော်	၅။ <u>မိဂသီ</u>	
	၆။ အဒြ	
ပြာသို	၇။ ပုဏ္ဏဗသု	
	၈။ ဖုဋ္ဌသျှ	
တပို့တွဲ	၉။ အသလိဿ	
	၁၀။ <u>မာဃာ</u>	

တပေါင်း

၁၁။ ပြုဗ္ဗာဖလဂုဏီ

၁၂။ ဥတ္တရဖလဂုဏီ

၁၃။ ဟဿတ

ဤဇယားတွင် အဓိက မြင်ရသောနက္ခတ်နှစ်လုံးကိုသာ အများ အားဖြင့် ပြထားသည်။ အစွန်အဖျား၌ တစ်ပါဒ်မျှသာမြင်ရသောနက္ခတ်၏ အမည်ကို မဖော်ပြချေ။ အချို့သောလများ၌ ကား နက္ခတ်သုံးလုံးယှဉ်၍ ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအဓိပ္ပာယ်မှာ ယင်းလတွင် နက္ခတ်သုံးလုံးစလုံး ထင် ရှား၍ သုံးလုံးစလုံးကို အဓိကထားပြီး ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ် တည်း။

ယင်းနက္ခတ်တို့ကို ကြယ်စုကိုးစုဟုခွဲခြား၍ တာရာအဖြစ်ဖြင့် လည်း ပြဆိုသည်။ ယင်းတာရာကိုးလုံးမှာ ၁။ ကျီးတာရာ၊ ၂။ ဟင်္သာ တာရာ၊ ၃။ ပုစွန်တာရာ၊ ၄။ ချိန်တာရာ၊ ၅။ ဆံကျင်တာရာ၊ ၆။ တံငါ တာရာ၊ ၇။ ဆင်တာရာ၊ ၈။ မြင်းတာရာနှင့် ၉။ ဗျိုင်းတာရာဖြစ်သည်။

ကျီးတာရာ၌ အသဝနီ၊ ဘရဏီ၊ ကြတ္တိကာတို့သည်လည်း ကောင်း၊ ဟင်္သာတာရာ၌ ရောဟဏီ၊ မိဂသီ၊ အဒြေတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုစွန်တာရာ၌ ပုဏ္ဏဗသု၊ ဖုသျှ၊ အသလိဿတို့သည်လည်းကောင်း၊ ချိန် တာရာ၌ မာဃ၊ ပြုဗ္ဗာဘရဂုဏီ၊ ဥတ္တရဖလဂုဏီတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဆံကျင်တာရာ၌ ဟဿတ၊ စိတြ၊ သွာတိတို့သည်လည်း ကောင်း၊ တံငါ တာရာ၌ ဝိသာခါ၊ အနုရာဓ၊ ဇေဋ္ဌတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဆင်တာရာ၌ မုလ၊ ပြုဗ္ဗာသဋ္ဌ၊ ဥတ္တရာသဋ္ဌတို့သည်လည်းကောင်း၊ မြင်းတာရာ၌ သရ ဝဏ်၊ ဓနသိဒ္ဓိ၊ သတ္တဘိဿတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗျိုင်းတာရာ၌ ပြုဗ္ဗာ ဘဒြပိုဒ်၊ ဥတ္တရဘဒြပိုဒ်၊ ရေဝတီတို့သည်လည်းကောင်း အသီးသီး ပါဝင် ကြ၏ ။

ဝါထပ်ရက်ငင်

ဤအထိ မြန်မာနေ့ရက်လအမည်များကို မည်သို့မှည့်ခေါ်သည် ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းတို့ကိုတဖန် ရာသီအလိုက်၊ နက္ခတ်အလိုက် စီစဉ် ပြီးလျှင် ပါဠိသက္ကတတို့ကိုနွယ်၍ မည်သို့ခေါ်ဆိုသည်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ထို့ပြင် အီဂျစ်ဒေသ ရောမဒေသတို့၌ ပြက္ခဒိန် စီရင်၍ ပြဋ္ဌာန်းသော ဝေါဟာရ နေ့ရက်လနှင့်နှစ်တို့သည် နှစ်ပရိစ္ဆေဒများစွာကြာသော အခါ နေသွားနေလာကိုစွဲ၍ မှတ်သားသောအချိန်ကာလတို့နှင့် မကိုက်ညီ၍ ဂျူလီယန်ပြက္ခဒိန်၊ ဂရီဂိုရီယန်ပြက္ခဒိန်တို့ဖြင့် ပြန်၍ ညှိရသည်ကိုလည်း ပြဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဝေါဟာရ (ပြက္ခဒိန်)နှစ်နှင့် နေလ နက္ခတ် တာရာ ကို စွဲ၍ တွက်ချက်သောနှစ်တို့ မကိုက်ညီသည့်သဘောမှာ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၌ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသောစကားစဉ်များကို ပြန်၍ သုံးသပ်လျှင် မြန်မာ ပြက္ခဒိန် သည် သူရိယမာသ (နေစွဲနှစ်) နှင့် စန္ဒရမာသ (လစွဲနှစ်)တို့ကို အခြေခံပြီး လျှင် အများလူတို့သုံးစွဲရန် ဝေါဟာရနှစ်ကိုပြဋ္ဌာန်းကြောင်းကိုလည်း တွေ့မြင် ကြရလိမ့်မည်။ သူရိယမာသနှစ်၌ ၃၆၅ ရက်၊ ၆ နာရီ၊ ၁၂ မိနစ်၊ ၃၇ စက္ကန့်ရှိသည်။ (ဤသင်္ချာကိန်းကား သူရိယသိဒ္ဓန္တကျမ်းအရ တွက်၍ ရသော သင်္ချာကိန်းဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံ ခေတ်သစ် နက္ခတ်ပညာကျမ်းများအရမှာ တစ်နှစ်လျှင် ၃၆၅ ရက်၊ ၅ နာရီ၊ ၄၉ မိနစ်၊ ၄၆ စက္ကန့်ရှိသည်) စန္ဒရမာသနှစ်ကား ၃၅၄ ရက်၊ ၈ နာရီ၊ ၄၈ မိနစ်၊ ၃၄ စက္ကန့်ရှိသည်။ ယခုအခါ ကျွန်ုပ်တို့က တန်ခူးရက် မစုံ ၂၉၊ ကဆုန်ရက်စုံ ၃၀ ဟုမှတ်သား ကြသောဝေါဟာရနှစ်ကား သင်္ချာ ကိန်းအစွန်းထွက်တို့ကိုနုတ်ပယ်၍ ၃၅၄ ရက်တိတိရှိသည်။ ဤအချက်ကို ဆက်၍ လေ့လာတွက်ချက်ကြည့်ပြန် လျှင် သူရိယမာသနှစ်နှင့် စန္ဒရမာသနှစ်သည် ၁၀ ရက်၊ ၂၁ နာရီ၊ ၂၄ မိနစ်၊ ၃ စက္ကန့်ကွာခြားလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရလိမ့်မည်။ ဝေါဟာရမာသ နှစ်ကို

သူရိယမာသနှစ်နှင့်ယှဉ် ကြည့်လျှင်၊ ၁၁ ရက်၊ ၆ နာရီ၊ ၁၂ မိနစ်၊ ၃၇ စက္ကန့်ကွာခြားနေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ပြက္ခဒိန်ကိုစီရင်သောအခါ ယင်း ကွာခြားချက်တို့ကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် စီရင်ရသည်။

ဤကဲ့သို့ ညှိနှိုင်းစီရင်သောသဘောကို ရိပ်မိရုံမျှဖော်ပြလိုက် ပါသည်။ အကြမ်းအားဖြင့်ပြောရလျှင်၊ တစ်နှစ်လျှင် ၁၀ ရက်ကွာခြား နေ သည်ဆိုပါက၊ သုံးနှစ်ပြည့်လျှင် ရက်ပေါင်း ၃၀ (တစ်လ) ကွာခြားလိမ့်မည် ဟုဆိုရလိမ့်မည်။ ထိုအခါ သုံးနှစ်တစ်ကြိမ် ရက်ပေါင်း ၃၀(တစ်လ) တိုး၍ ဖြည့်ပေးလိုက်လျှင် သူရိယမာသနှစ်နှင့် ဝေါဟာရနှစ်တို့ကိုက်ညီလာလိမ့် မည်။ ဤသဘောကိုယူ၍ ညှိလိုက်သောအခါ သူရိယမာသနှစ်၏ ရက် ပေါင်း ၉၉၀၊ ၇ နာရီ၊ ၄၅ မိနစ်၊ ၃၇ စက္ကန့်ဟူသော ကာလသည် တစ်လ လျှင် ရက်ပေါင်း ၂၉ ရက်၊ ၁၂ နာရီ၊ ၄၄ မိနစ်၊ ၃ စက္ကန့်သာရှိသော စန္ဒရမာသနှစ်နှင့်နှိုင်းကြည့်လျှင် စန္ဒရမာသနှစ်ထက် တစ်လကျော်ပိုနေသည် ကို တွေ့ရလေသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ထိုရက်ပေါင်း ၉၉၀ ကာလသို့ ရောက်လျှင် သူရိယမာသတစ်နှစ်သည် စန္ဒရမာသ ၁၃ လနှင့်ညီမျှ၏ ဟု အကြမ်းဆိုရမည်။ (အတိအကျပြောရလျှင် သူရိယမာသ သုံးနှစ်ပြည့်သော အခါ စန္ဒရမာသရက်ပို ၃၁ ရက်၊ ၄ နာရီ၊ ၁၂ မိနစ်၊ ၉ စက္ကန့်ဖြစ်သည်။) ထို့ကြောင့် အထက်အဆိုပါရက်ပေါင်း ၉၉၀ ပြည့်မြောက်သောနှစ်၌ ရက် ပေါင်း ၃၀ ရှိသောတစ်လကို တိုးပေးရသည်။ ဤကဲ့သို့တိုးခြင်းကို လ ထပ်သည်ဟုခေါ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ယင်းလထပ်ခြင်း ကိစ္စကို ရဟန်းတော်များ ဝါဆိုသောကာလ ၌ ပြဋ္ဌာန်းပေးလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လထပ်ခြင်းကို ဝါထပ်သည်ဟုပင် ခေါ်ဆိုကြသည်။

ဤ၌ သုံးနှစ်တစ်ကြိမ်လထပ်ခြင်းဖြင့် ညှိနှိုင်းပေးသည်ဖြစ်သော် ငြားလည်း တစ်နှစ်လျှင် ရက်ပိုတစ်ရက်မျှပင်ရှိနေသေးသည်ဖြစ်ရာ ထပ်မံ ဆက်လက်တွက်ချက်ပြီးလျှင် သင့်မြတ်သောနှစ်တွင် ဝါထပ်သည့်အပြင် တစ်ရက်အပိုဖြည့်ပေးရသည်လည်း ရှိ၏ ။ ယင်း အပိုတစ်ရက်ကိုဖြည့်ပေး

သောအခါ ရက်ငင်သည်ဟုခေါ်သည်။ ရက်ငင်သော နှစ်ကို ဝါကြီးထပ် သောနှစ်ဟု ခေါ်သည်။ ဝါကြီးထပ်သောအခါ နယုန်လကို ရက် ၃၀ ပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာပြက္ခဒိန်၌ သာမန်နှစ်၊ ဝါငယ်ထပ်နှစ်၊ ဝါကြီး ထပ်နှစ်ဟူ၍ နှစ်သုံးမျိုးရှိလေသည်။ ဝါငယ်ထပ်နှစ်နှင့် ဝါကြီးထပ်နှစ်များ၌ ရက်သတ်ပုံကို အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

	ဝါ ငယ်ထပ်နှစ်	ဝါကြီးထပ်နှစ်
တန်ခူး	၂၉	၂၉
ကဆုန်	၃၀	၃၀
နယုန်	၂၉	၂၉
ပထမဝါဆို	၃၀	၃၀
ဒုတိယဝါဆို	၃၀	၃၁
ဝါခေါင်	၂၉	၂၉
တော်သလင်း	၃၀	၃၀
သီတင်းကျွတ်	၂၉	၂၉
တန်ဆောင်မုန်း	၃၀	၃၀
နတ်တော်	၂၉	၂၉
ပြာသို	၃၀	၃၀
တပို့တွဲ	၂၉	၂၉
တပေါင်း	၃၀	၃၀

ယခုပြဆိုသည်မှာ သဘောကိုနားလည်ရုံမျှ ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဝါထပ်ရက်ငင်နှင့်ဆိုင်ရာအခြေခံမူမျှသာဖြစ်၏ ဟုဆိုနိုင်သည်။ စင်စစ် ယင်း ဝါထပ်ရက်ငင်တို့ကိုတွက်ချက်ရသည့်အရာမှာ ကျွမ်းကျင် သူ နက္ခတ်ဗေဒင် ပညာရှင်တို့၏ အရာသာ ဖြစ်သည်။

ဝါထပ်ရက်ငင်အကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာပြက္ခဒိန် ပညာရှင် ဦးအုန်းဇင်၏ အဆိုအမိန့်ကိုဖော်ပြလိုသည်။ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံတွင် ကဆုန် လပြည့်ဗုဒ္ဓနေ့ကို ဆင်ယင်ကျင်းပသောအခါ အခြားအခြား သော ဗုဒ္ဓ ဘာ သာဝင်နိုင်ငံတို့ကကျင်းပသော နေ့နှင့်တိုက်ဆိုင်ခြင်းမရှိ။ တစ်လခန့်ကွာ လျက်ရှိသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ပြက္ခဒိန်ပြဋ္ဌာန်းရာ၌ ရှေးအခါမှစ၍ စည်းကမ်းအမျိုးမျိုး၊ ဝါဒအမျိုးမျိုးကွဲပြားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤကွဲပြား ခြားနားချက်ကိုပပျောက်အောင် မြန်မာပြက္ခဒိန် စနစ်ကို ပြန်လည်ပြုပြင်၍ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၇ ခုနှစ်တွင် ရက်လွန် ၂၃ ရက်သာရှိသော်လည်း ရက်လွန်ရက်ပေါင်း ၃၀ ရှိသည့်ပမာ ဝါထပ်ခဲ့လေသည်။ ဤကဲ့သို့ဝါထပ် လိုက်သည်မှစ၍ ကဆုန်လ၌ သင်္ကြန်မကျတော့ဘဲ ကဆုန်လပြည့်ဗုဒ္ဓနေ့ သည်လည်း ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်အရ မေလ၌ ကျရောက်၍ အခြားကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓနေ့ များနှင့်ကိုက်ညီလာလေသည်။ စွယ်စုံကျမ်းတွင် ဦးအုန်းကြိုင်က ဤကဲ့သို့ ရေးသားခဲ့လေသည်။

အထက်ပါ ဦးအုန်းကြိုင်၏ အဆိုအမိန့်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရှေး အခါက သင်္ကြန်အကျ၊ အတက်၊ နှစ်သစ်ကူးနေ့ဆိုင်ရာအမှတ် အသားတို့၌ မညီမညွတ်ရှိခဲ့ဖူးလိမ့်မည်။ သာဓကပြရလျှင် ခရစ် ၁၈၆၄ ခုနှစ်၌ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၆ ခုနှစ်သည် ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့၌ စတင်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်၌ မူကား ၁၃၂၆ ခုနှစ်အတွက် မြန်မာသက္ကရာဇ်သည် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင်စတင်လေသည်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ၁၃၂၈ ခုနှစ်အတွက် မြန်မာသက္ကရာဇ်သည် ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင်စတင်သည်။ သည့်အရင်က မြန်မာနှစ်သစ်ကူးနေ့သည် ဧပြီလအတွင်း၌ မဟုတ်ဘဲ မတ်လ၌ ပင် ကျခဲ့ သော သာဓကများရှိကြောင်း ဗေဒင်ကျွမ်းကျင်သူတို့က ဆိုလေ့ရှိကြ၏ ။ ဤကဲ့သို့သောဝေါဟာရမာသနှင့်သူရိယာမာသတို့မကိုက်ညီ၍ နေ့ကြီး ရက် ကြီးများ တစ်သမတ်တည်းမရှိခဲ့သည့် အခြင်းအရာများပပျောက်အောင် နိုင်ငံ တော်သည် ပြက္ခဒိန်အကြံပေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်း၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့သောကြောင့်

ယခုအခါ နှစ်သစ်ကူးရက်နှင့် ဝါထပ်ရက်ငင်ကိစ္စများသည် ကမ္ဘာ့ပြက္ခဒိန်နှင့် ယှဉ်ကြည့်လျှင် လွဲမှားခြင်းမရှိသလောက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဦးအုန်းကြိုင်၏ အဘော်မှာ "မြန်မာ ဝေါဟာရတန်ခူးလသည် မြန်မာ့ပြက္ခဒိန်တွင် နှစ်ဦး ပထမလဖြစ်၍ ယင်း နှစ်ဦးတန်ခူးလ၌ သာ သင်္ကြန်အတာတက် နှစ်ဆန်းတစ်ရက် ကျစေရမည်၊ ကဆုန်လသည် ဒုတိယလဖြစ်၍ အစဉ်အမြဲသင်္ကြန် ကင်းစေ ရမည်" ဟူလေသည်။ ယခုအခါ ဤလိုအင်ဆန္ဒအတိုင်း မြန်မာပြက္ခဒိန် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။

*